

Nota van bevindingen

Foto: Rob Voss

Cultuuraanbod en cultuurbeleid gemeente Deventer

Colofon

Uitgave

I&O Research
Zuiderval 70
7543 EZ Enschede

Rapportnummer

2023/concept

Datum

maart 2023

Opdrachtgever

Rekenkamer Deventer

Auteurs

Peter Laskewitz
Thijs Lenderink

Het overnemen uit deze publicatie is toegestaan, mits de bron duidelijk wordt vermeld.

Inhoudsopgave

1.	Introductie rekenkameronderzoek	4
1.1	Inleiding	4
1.2	Vraagstelling	4
1.3	Onderdelen van het onderzoek	5
2.	Cultureel aanbod	6
2.1	Inleiding	6
2.2	Cultuuraanbod Deventer en vergelijkbare gemeenten	6
2.3	Regionale culturele positie	8
2.4	Aanbod cultuur in relatie tot huidige bevolkingsomvang	10
2.5	Aanbod cultuur in relatie tot toekomstige bevolkingsomvang	12
2.6	Conclusies met betrekking tot cultureel aanbod	13
3.	Beleid en uitvoering	15
3.1	Inleiding	15
3.2	Ambities en visie	15
3.3	Beleidsdoelstellingen	18
3.4	Regionale positionering	24
3.5	Kaderstelling raad	25
3.6	Invloed van corona op cultuurbeleid	28
4.	Maatschappelijke opbrengsten	32
4.1	Inleiding	32
4.2	Vijf waarden van cultuur	32
4.3	Maatschappelijke opbrengsten voor inwoners	33
4.4	Maatschappelijke opbrengsten volgens de sector	37
4.5	Conclusies met betrekking tot maatschappelijke opbrengsten	38
5.	Afweging van lasten en opbrengsten	40
5.1	Inleiding	40
5.2	Cultuurlasten exclusief afschrijvingen van investeringen	40
5.3	Cultuurlasten inclusief afschrijvingen van investeringen	42
5.4	Maatschappelijke opbrengsten en actueel aanbod afgewogen tegen cultuurlasten	45
5.5	Kennissessie met de raad	46
5.6	Conclusies met betrekking tot de afweging van lasten en opbrengsten	47
	Bijlage 1 – Normenkader	49
	Bijlage 2 – Bronnen	50
	Bijlage 3 - Geïnterviewden	52
	Bijlage 4 – Interviewleidraad culturele organisaties	53
	Bijlage 5 – Leidraad Meerjarige Subsidieaanvragen	55
	Bijlage 6 – Resultaten peiling Digipanel Deventer	58

1. Introductie rekenkameronderzoek

1.1 Inleiding

De laatste jaren is er discussie in de gemeente Deventer rond het cultuurbeleid, het vaststellen van een visie en een sluitende begroting die past bij deze visie.

Omdat gerichte en gedragen informatie over die toegevoegde waarde lijkt te ontbreken doet de rekenkamer Deventer onderzoek naar het cultureel aanbod in de gemeente Deventer en de maatschappelijke opbrengsten en cultuurlasten die daarmee zijn gemoeid.

De scope van het onderzoek betreft de periode van de aanloop naar -en het verschijnen van- de cultuurvisie 'Boeien en bloeien' in 2019, tot en met heden. Er is daarbij ook aandacht voor de effecten van corona voor de culturele sector.

1.2 Vraagstelling

De hoofdvraag die de rekenkamer met het onderzoek wil beantwoorden luidt als volgt:

Past het culturele aanbod in de gemeente Deventer bij de huidige en toekomstige omvang van de gemeente en bij de geformuleerde beleidsambities op het gebied van cultuur? En hoe verhouden de maatschappelijke opbrengsten van cultuur zich tot de cultuurlasten?

Naast deze hoofdvraag zijn er deelvragen (die in deze Nota van Bevindingen in vier inhoudelijke hoofdstukken aan bod komen):

Hoofdstuk 2

- Hoe verhoudt zich het huidige culturele aanbod in Deventer tot vergelijkbare gemeenten in Nederland?
- Wat is de culturele positie van gemeente Deventer in de regio?
- Is het huidige aanbod passend voor de huidige en toekomstige bevolkingsomvang van de gemeente Deventer?

Hoofdstuk 3

- Welke ambities heeft gemeente Deventer gesteld in haar cultuurbeleid en zijn deze SMART geformuleerd?
- Hoe zijn deze ambities vertaald naar beleidsdoelstellingen (en zijn ze SMART)?
- Hoe positioneert Deventer zich in regionaal cultuurbeleid?
- Welke rol heeft de raad gespeeld bij de kaderstelling van het cultuurbeleid en de controle op de uitvoering?
- Wat is de invloed van de coronacrisis geweest op de uitvoering van het cultuurbeleid?

Hoofdstuk 4

- Wat zijn de maatschappelijke opbrengsten van het cultuurbeleid?

Hoofdstuk 5

- Wat zijn de cultuurlasten voor de gemeente?
- Hoe verhouden de uitgaven van de gemeente aan cultuur zich tot de opbrengsten?¹

Normenkader

We beoordelen de bevindingen aan de hand van een normenkader (zie bijlage 1), een set aan normen die aansluiten bij de onderzoeksvragen. Elk hoofdstuk bevat constatering en een beoordeling van de daar relevante normen. We hanteren daarbij de volgende kleurcodering:

● : er wordt geheel voldaan aan de norm, er is geen verbeterpotentieel.

● : er wordt voldaan aan de norm, maar er is verbeterpotentieel.

● : er wordt niet voldaan aan de norm, verbeteringen zijn noodzakelijk.

● : de prestatie is ondermaats en verbeteringen zijn dringend nodig.

N.t.b : niet te beoordelen

1.3 Onderdelen van het onderzoek

Het onderzoek bestaat uit een bronnenstudie, interviews, een onderzoek onder de bevolking van Deventer (via het gemeentelijke Digipanel) en een kennissessie met raadsleden.

Bronnenstudie

De bronnenstudie richtte zich op gemeentelijke beleidsdocumenten, correspondentie tussen gemeente en culturele instellingen, subsidiebeschikkingen, correspondentie binnen de gemeente van en naar de gemeenteraad en relevante externe bronnen (zie bijlage 2).

Interviews

Er zijn 16 interviews gehouden met vertegenwoordigers van culturele instellingen, ambtenaren en de wethouder (zie bijlage 3). Daarbij gebruikten we een vaste gespreksleidraad (zie bijlage 4).

Peiling onder bevolking Deventer via het Digipanel

856 respondenten van het Digipanel Deventer hebben begin juli 2022 meegewerkt aan een peiling over de waarde van cultuur in Deventer (zie bijlage 6 voor alle resultaten). Er waren relatief weinig deelnemers onder de 35 jaar, dit houdt in dat de resultaten van deze groep voorzichtig geïnterpreteerd moeten worden.

Kennissessie MKBA voor fractiewoordvoerders cultuur

Op 7 september 2022 was er een kennissessie met de woordvoerders cultuur van de fracties. Niels Hoefsloot van bureau Decisio gaf een presentatie over de voordelen en beperkingen van een maatschappelijke kosten-batenanalyse (MKBA) in de culturele sector. De inbreng van de raadsleden tijdens de sessie staat beschreven in hoofdstuk 5.

---

¹ Hoewel in dit onderzoek opbrengsten tegen kosten worden afgewogen, is er geen sprake van een methode die wordt gebruikt bij een maatschappelijke kosten-batenanalyse (MKBA). De maatschappelijke opbrengsten worden niet in geld uitgedrukt, wat bij een MKBA-onderzoek wel gebeurt (zie verder hoofdstuk 5).

2. Cultureel aanbod

2.1 Inleiding

In dit hoofdstuk staan de antwoorden op drie vragen. De eerste vraag is hoe het culturele aanbod in Deventer zich verhoudt tot vergelijkbare gemeenten in Nederland. De tweede vraag is wat de culturele positie van gemeente Deventer in de regio is. De derde vraag is of het culturele aanbod past bij de huidige en toekomstige²³ omvang van de gemeente Deventer. Later komen de aan deze drie vragen gerelateerde vragen naar de opbrengsten van cultuur (hoofdstuk 4) en de cultuurlasten (hoofdstuk 5) aan bod. In hoofdstuk 5 staat ook de weging van het cultuuraanbod en de culturele opbrengsten in Deventer in verhouding tot die cultuurlasten.

2.2 Cultuuraanbod Deventer en vergelijkbare gemeenten

De gemeente Deventer heeft zelf -op verzoek van de raad- in 2020 op basis van de Atlas voor Gemeenten 2018 een benchmark opgesteld over haar cultureel aanbod. De gemeente keek naar de score op een algemene cultuurindex en de scores op meerdere subindexen van Deventer en acht referentiegemeenten met een inwonertal van 80.000 tot 120.000.

Citaat uit het uitvoeringsprogramma cultuur⁴:

“In de algemene cultuurindex staat Deventer op plaats 14, gevolgd door de gemeenten Heerlen (16) en Oss (20). Vanaf plaats 23 van de top-30 vinden we Alkmaar, Hilversum, Venlo en Amstelveen. Boven Deventer op de algemene cultuurindex staan Dordrecht (10) en Delft (5). Voor deze twee historische steden geldt dat ze net als Deventer duidelijk hogere scores op de omvang van het cultureel aanbod dan op de omvang naar inwonertal.

Het cultureel aanbod in de algemene cultuurindex bestaat uit een gewogen combinatie van indicatoren, onderverdeeld naar discipline: letteren, podiumkunsten, film, beeldende kunst en erfgoed. Deventer heeft de relatief hoge score met name te danken aan de letteren: hier staat Deventer op plaats 1. Op het gebied van erfgoed inclusief musea heeft Deventer plaats 12 op de ranglijst. Op de andere onderdelen scoort Deventer juist (relatief) lager dan vergelijkbare steden, zoals het aanbod van podiumkunsten”.

Wat opvalt is dat de gemeente zich vergelijkt met referentiegemeenten uit de 30 hoogst scorende gemeenten op de algemene cultuurindex. Gemeenten met een inwonertal van 80.000 tot 120.000 inwoners buiten die top 30 zijn niet meegenomen. De 'opwaartse' vergelijking sluit aan bij de ambitie die de gemeente heeft (zie hoofdstuk 3).

De relatief hoge eindscore op de algemene cultuurindex (14de als destijds 31ste gemeente qua omvang), komt inderdaad door de score op letteren (vestigingen van bibliotheken⁵, boekwinkels

² <https://www.rtvooost.nl/nieuws/1986093/deventer-heeft-de-komende-twintig-jaar-11000-woningen-nodig>

³ <https://www.destentor.nl/deventer/bouw-van-liefst-1700-huizen-rond-binnenstad-kan-helpen-bij-deventer-woningnood-a38feff5/>.

⁴ <https://www.deventer.nl/b-amp-w/stukken-van-b-amp-w/b-amp-w-notas-openbaar/2020/02-2020-001389-uitvoeringsprogramma-cultuur.pdf>

⁵ Deventer 'profiteert' hier waarschijnlijk ook van het feit dat er meerdere filialen van de bibliotheek in de gemeente zijn.

en antiquariaten) en de score op erfgoed (cultuur - historische musea, overige musea, Rijksmonumenten⁶ en hedendaagse architectuur). Overigens is ook de score van Deventer voor beeldende kunst hoger dan die van de bevolkingsomvang. Podiumkunsten (24) en film (25) doen het beter dan gemiddeld ten opzichte van de bevolkingsomvang en gemiddeld ten opzichte van de acht referentiegemeenten⁷.

Meerjarige benchmark

Om te kijken of de uitkomst van de benchmark op basis van de Atlas voor gemeenten uit 2018 geen 'momentopname' was, is er voor dit rekenkameronderzoek gekeken naar cijfers over een wat langere periode. Tabel 2.1. toont de ontwikkeling van de relatieve positie van Deventer binnen de 50 grootste gemeenten van 2010-2022. De cijfers over aantallen voorstellingen hebben steeds betrekking op het jaar daarvoor. Hoe lager het cijfer, hoe hoger de relatieve positie.

Tabel 2.1 - Positie gemeente Deventer 2010-2022 binnen 50 grootste Nederlandse gemeenten: Omvang bevolking, aandeel banen in de culturele sector, voorstellingen per 1.000 inwoners totaal en toneel, klassiek en pop. Bron Atlas voor gemeenten 2010-2022.

Jaar van de Atlas	Omvang bevolking	Aandeel banen culturele sector	Podium-kunsten ⁸	Toneel ^{9,10}	Klassiek ⁹	Pop ⁹
2010	26		35	38	27	28
2011	27	30	37	37	38	35
2012	28		34	38	41	23
2013	28	28	34			
2014	28		30	32	25	24
2015	30	27 ¹¹	35	42	29	22
2016	31		22	17	36	21
2017	31		26	20	40	27
2018	31	22	27			
2019	31		21	16	30	27
2020	31		26	27	33	26
2021	31		26	24	33	26
2022	31		27	26	33	26

Deventer zakt van 2010-2016 in de lijst qua omvang van de bevolking: er zijn gemeenten die destijds harder groeiden dan Deventer. Ondertussen stijgt Deventer door de jaren heen op het

⁶ Historische monumenten, archeologische monumenten en beschermde stads- en dorpsgezichten.

⁷ In het uitvoeringsprogramma zelf wordt een andere vergelijking gemaakt. Namelijk tussen de score op podiumkunsten voor Deventer (23) en de gemiddelde score op cultuur voor Deventer (14).

⁸ Voorstellingen per 1.000 inwoners.

⁹ Subscore van de cultuurindex. Zie <https://atlasresearch.nl/wp-content/uploads/Atlas-voor-gemeenten-2018.pdf>.

¹⁰ 2010, 2011 - theater.

¹¹ Banen cultuur en erfgoed.

aandeel banen in de culturele sector¹² en bij podiumkunsten. De genoemde stijging duidt op groei van de culturele sector.

Bij een uitsplitsing van de podiumkunsten valt op dat pop het meest stabiel is. Samen met toneel is de positie van Deventer bij pop wat hoger dan de omvang van de huidige bevolking. Bij klassiek is dat juist wat lager.

Andere cultuurindicatoren komen minder frequent in de reeks van atlassen voor. Maar vooral de edities van 2011 (ook met het thema cultuur) en 2015 (thema erfgoed) bieden aanvullende inzichten. Beide edities zijn gedateerd. Voor erfgoed –dat er nu eenmaal wel of niet is– maakt dat natuurlijk niet uit.

- Deventer had relatief weinig musea ten opzichte van de bevolkingsomvang (inmiddels is er aanvulling met EICAS);
- Deventer heeft meer culturele evenementen dan je voor een gemeente met die omvang zou verwachten;
- Deventer heeft relatief veel archeologische monumenten en vooral Rijksmonumenten;
- Deventer stond in 2015 op plek acht als het gaat om de monumentale binnenstad¹³.

Over film ten slotte zeggen recente Atlassen weinig. Op basis van het jaarverslag over 2021 van de Nederlandse Vereniging van Bioscopen en Filmtheaters is een index te maken. Deventer kende in coronajaar 2021 131.000 filmbezoekers (bioscoop en filmhuis samen). Daarmee staat de gemeente op positie 29 van de 50 gemeenten met de meeste filmbezoekers. Ook wat het aantal stoelen betreft stond Deventer op plek 29 met 1.426 stoelen. In 2019 (voor corona) waren er 330.00 bezoekers (plek 31 van de 50) en was de stoelencapaciteit de 35ste in het rijtje.

2.3 Regionale culturele positie

Wat is de culturele positie van Deventer in de regio? In tabel 2.2. staan de cultuurscores uit de Atlas voor gemeenten voor de vijf grote gemeenten in Oost-Nederland¹⁴ (en voor de jaren waarin ze zijn gepubliceerd).

---

¹² Andere gemeenten die stijgen zijn o.a. Amersfoort, Arnhem, Den Haag, Groningen, Tilburg, Utrecht. Absoluut gaat het in Deventer om een relatief kleine sector: in 2017 ongeveer om 1% van het aantal arbeidsplaatsen.

¹³ Aantal monumenten binnen 500 meter van het centrum.

¹⁴ Omdat cijfers voor de gemeente Zutphen ontbreken in de Atlas is er geen vergelijking voor alleen de Stedendriehoek gemaakt.

Tabel 2.2 - Positie vijf grote gemeenten binnen Oost-Nederland op cultuurindicatoren 2011, 2015, 2018 en 2019. Bron Atlas voor gemeenten.

2011	Apeldoorn	Arnhem	Deventer	Enschede	Zwolle
Bevolking	12	14	27	11	20
Culturele evenementen	16	3	17	30	4
Rijksmonumenten	32	24	8	36	15
Archeologische monumenten	1	7	19	26	27
2015	Apeldoorn	Arnhem	Deventer	Enschede	Zwolle
Bevolking	12	15	30	11	20
Musea	30	11	45	35	21
Monumentale binnenstad	40	24	8	45	11
2018	Apeldoorn	Arnhem	Deventer	Enschede	Zwolle
Bevolking	11	14	31	13	19
Aandeel banen in creatieve bedrijfstakken	14	8	15	29	35
Aandeel banen in de cultuursector	34	5	22	24	29
Podiumkunsten	36	6	27	19	18
Cultuurindex (totaal)	32	10	13	21	19
Index podiumkunsten	38	3	24	15	16
Index erfgoed	16	14	11	40	27
Index beeldende kunst	36	27	18	15	20
Index letteren	15	20	1	26	22
Index film	31	20	25	22	27
2019	Apeldoorn	Arnhem	Deventer	Enschede	Zwolle
Bevolking	11	14	31	13	19
Podiumkunsten	37	11	21	15	19
Toneel	39	10	16	14	23
Klassiek	29	14	30	8	28
Pop	25	8	27	22	13

Wat valt op aan de rangschikkingen?

- Deventer en Enschede zakken tussen 2011 en 2018 in de rangorde van bevolkingsomvang. Apeldoorn en Zwolle stijgen juist;
- De erfgoed-positie van Deventer (monumenten en monumentale binnenstad) is in Oost-Nederland sterk en logischerwijs stabiel;
- Arnhem en Zwolle hebben meer culturele evenementen per 100.000 inwoners dan Apeldoorn, Deventer en zeker Enschede (cijfers zijn van 2011 en dus mogelijk deels verouderd). N.B. het gaat om het aantal evenementen niet om het aantal bezoekers;
- Ook bij musea zijn de beide provinciehoofdsteden dominant en sloot Deventer in 2015 de rij (inmiddels is er EICAS).
- Wat het aandeel banen in de cultuursector betreft moest Deventer in 2018 alleen Arnhem voor laten gaan. Er zijn (van oudsher) relatief veel banen in de cultuursector sector in

Deventer in verhouding tot de omvang van de bevolking. Al is het absolute aandeel zoals we eerder zagen beperkt.

- De algemene cultuurindex (2018) valt voor Deventer het meest gunstig uit. Eerder zagen we dat letteren en erfgoed daar vooral debet aan zijn, maar ook beeldende kunst doet het t.o.v. van de andere grote gemeenten in Oost-Nederland -en gelet op de bevolkingsomvang- relatief goed.

Aantrekkingskracht van Deventer

Deze culturele positie zegt nog niet direct iets over de trekkracht van Deventer op inwoners van de regio Oost-Nederland (en daarbuiten). De beleidsdoelstelling (zie hoofdstuk 3) om de instellingen, de achtergronden en behoeften van het bezoekende publiek te laten monitoren kan dat inzicht wel leveren. Op dit moment is alleen voor de grote evenementen openbaar welk deel van de bezoekers van buiten Deventer komt. Voor de podiumkunsten en film zijn dergelijke inzichten ook interessant.

Bezoekers grote drie

In 2019 trokken de drie grote evenementen elk naar schatting 125.000 bezoekers. Bij het Dickens Festijn en de Boekenmarkt komt het grootste deel van de bezoekers van buiten de gemeente. Bij Deventer op Stelten is het aandeel bezoekers uit de gemeente Deventer in de meerderheid.¹⁵

2.4 Aanbod cultuur in relatie tot huidige bevolkingsomvang

Past het culturele aanbod bij de huidige en toekomstige omvang van de gemeente Deventer? In deze paragraaf staat wat de Raad van Cultuur een passend aanbod vindt voor (grotere) gemeenten en hoe het Deventer aanbod daartegen afsteekt. Vervolgens komen de vertegenwoordigers van de culturele sector en Deventenaren uit het Digipanel aan het woord over het huidige aanbod. In de volgende paragraaf 2.5 staat wat de verwachte bevolkingsgroei en de focus daarbij op het aantrekken van bepaalde doelgroepen betekent voor het cultuuraanbod.

Cultureel aanbod

De Raad voor Cultuur gaf voor de gemeenteraadsverkiezingen van 2022 een advies aan gemeenten: “De Culturele Basis op orde”¹⁶. Zowel amateurkunst als professionele organisaties komen aan bod. Het gaat over de aanwezigheid in (grotere)¹⁷ gemeenten van bibliotheken, erfgoed, archeologie, media, musea, presentatie-instellingen, theaters, concertzalen, festivals, een of meer podiumkunstproducenten, broedplaatsen en cultuureducatie, zowel binnen scholen als voor de vrije tijd.

Deze culturele functies zijn inderdaad aanwezig in de gemeente Deventer. Er is een breed aanbod met in het oog springende evenementen met een landelijke uitstraling. Er is veel erfgoed en er zijn relatief veel productiehuisen en individuele makers in Deventer. Organisaties als Kunstenlab (beeldende kunst) en Theaterschip (theater) en Brut, deels gericht op ‘makers’, zijn opvallend

---

¹⁵ Bron: Kennis en Verkenning gemeente Deventer.

¹⁶ <https://www.raadvoorcultuur.nl/documenten/adviezen/2022/03/10/de-culturele-basis-op-orde>.

¹⁷ De raad specificeert dat verder niet in het advies.

voor een middelgrote stad als Deventer. Er is een nieuwe bibliotheek en een nieuw filmhuis. Er was geen museum voor moderne kunst, inmiddels is er wel EICAS, een particulier initiatief.

Bij drie onderdelen van het aanbod is een kanttekening te plaatsen:

- Er is een schouwburg en een (pop)concertzaal. De schouwburg vraagt om modernisering, de popzaal moet verhuizen. Het aanbod kan dus -al dan niet tijdelijk- onder druk komen te staan;
- Het aantal laagdrempelige broedplaatsen (waar nieuwe cultuur in rust kan ontstaan) is afgenomen. Vooral doordat de ontwikkeling van het Havenkwartier -dat die functie vervulde- inmiddels vergevorderd is. Ook het aantal ateliers komt onder druk te staan vanwege herbestemming van een deel van de bestaande huisvesting;
- Voor cultuureducatie geldt dat de zelfstandige instelling voor cultuureducatie in de vrije tijd (Kunstencentrum Leeuwenkuil) is verdwenen (net als in meerdere grote gemeenten). Er worden nu via zelfstandige docenten, muziek, dans, beeldende kunstlessen et cetera gegeven via het Kunstencircuit.

Culturele sector

Uit interviews met vertegenwoordigers van de culturele sector uit de gemeente Deventer blijkt dat zij over het algemeen tevreden zijn met het brede cultuuraanbod in de gemeente. Ook in relatie tot de omvang van Deventer en in vergelijking met andere grote gemeenten. De drie grote evenementen worden vaak genoemd als kenmerkend voor Deventer. Ook wordt genoemd dat Deventer over een aantal opvallende organisaties beschikt als Kunstenlab, Theaterschip en Brut, met sterke focus op makers van cultuur. Een museum voor moderne kunst, een grote toonzaal voor het 'verhaal van Deventer' zijn nog de meest genoemde aanvullingen op het cultuuraanbod in Deventer. Er zijn ook vertegenwoordigers die aangeven dat "je misschien ook niet alles hoeft te hebben", als je daar bijvoorbeeld minder goed in bent of als het onder handbereik in de regio is. Er zijn zorgen over de twee dossiers Burgerweeshuis en De Nieuwe Keizer (doorlooptijd en financiën) en over het volume van ateliers en broedplaatsen. Los hiervan noemt men ook de zorg dat het voor makers van cultuur/kunst financieel mogelijk moet blijven om te wonen in (of rond) Deventer. Deventer moet volgens de sector wel makerstad blijven.¹⁸

Deelnemers Digipanel

Een grote meerderheid van de deelnemers aan de peiling over cultuur oordeelt positief over het cultuuraanbod in de gemeente Deventer. Uit een aanvullende kwalitatieve analyse van de antwoorden op een open vraag naar de mening over kunst en cultuur in Deventer komt een aantal wensen naar voren. De meest genoemde betreffen: een museum (groter of met hedendaagse kunst), meer aandacht voor de kleinere evenementen en initiatieven, evenwicht in commercieel belang grote evenementen en toegankelijkheid voor eigen bevolking, (financieel) laagdrempelige / inclusieve / toegankelijke cultuur, aanbod voor jongeren en een muziekschool. Zie voor een verdere bespreking van de resultaten paragraaf 4.3 en bijlage 6. Hier komt o.a. aan bod dat niet iedereen gelijkmatig lijkt te profiteren van het culturele aanbod en dat behoeften ook uiteenlopen.

---

¹⁸ <https://www.destentor.nl/deventer/noodkreet-van-deventer-cultuursector-dreigend-tekort-aan-werkruimte-voor-kunstenaars-a948aeca/>

2.5 Aanbod cultuur in relatie tot toekomstige bevolkingsomvang

De voorziene groei in de komende jaren van zo'n 100.000 naar zo'n 120.000 inwoners roept geen hele grote uitdagingen op qua nieuw cultureel aanbod. Bestaand aanbod (schouwburg, Burgerweeshuis) verdient ook nu al aandacht (zie hiervoor) en dat zal bij een groeiende bevolking eerder meer dan minder worden. Ook qua capaciteit is er ruimte om bevolkingsgroei op te vangen. Voor het Burgerweeshuis geldt dat de plannen uitgaan van een grotere zaal. Overigens vanuit de ambitie ten aanzien van de programmering en niet expliciet met het oog op de bevolkingsgroei. De theatercapaciteit is door de komst van MIMIK recentelijk uitgebreid.

Deventer komt goed uit de benchmark cultuur van gemeenten met 80.000-120.000 inwoners en de benchmark cultuur van grote steden in Oost-Nederland. In het hypothetische geval dat Deventer als enige grote gemeente nog zou groeien, zouden 120.000 inwoners een 23ste of 24ste plek betekenen in de bevolkingsomvang van de 50 grootste gemeenten in Nederland. De meeste scores op de (sub-) indexen cultuur zijn dan nog in de buurt van de verwachting als het om inwoneraantal gaat. Dit even los van de ambitie die in Deventer duidelijk hoger ligt dan een gemiddelde positie (zie hoofdstuk 3). Het aanbod van aantallen uitvoeringen klassieke muziek - en in mindere mate popmuziek - loopt in dit scenario wel achter op de bevolkingsomvang.

Passend aanbod voor doelgroepen bevolkingsgroei?

In de Omgevingsvisie van de gemeente Deventer¹⁹ staat dat men vooral de creatieve stedeling en vitale ouderen aan Deventer wil binden. De visie stelt o.a. dat er weinig voor creatieve stedelingen is gebouwd in Deventer. De ambitie is om dit (veel) meer te gaan doen. Het woningaanbod (betaalbaar) voor jong-talent en gekwalificeerd personeel moet verbreed worden, in de omgevingsvisie noemt men daarbij als voorbeeld het gebied tussen Saxion en station. Naast fiets en autoverbindingen geeft de gemeente ook aan dat station Deventer als vervoersknooppunt mogelijk in de toekomst verbeterde spoorwegverbindingen krijgt. Inmiddels heeft Deventer een subsidie gekregen van het Rijk uit de eerste tranche van de regeling woningbouwimpuls.²⁰ Het plan is om woningen kort op het centrum te bouwen. Meerdere andere steden zetten ook in op 'spoorzones' en jonge stedelingen. Een voorbeeld is het project Hart voor Zuid in Hengelo²¹ en de ontwikkeling van de spoorzone in Zwolle.

Passend aanbod voor de jonge creatieve stedeling reikt verder dan enkel cultureel aanbod. Het gaat om betaalbaar wonen, het gaat om goede verbindingen (OV, fiets, auto), het gaat om een aantrekkelijk vormgegeven stadsdeel met mogelijkheden tot ontmoetingen. Daarnaast is een goede horeca van belang. Vanuit cultuur gezien zijn belangrijke elementen zoals een poppodium (Burgerweeshuis), film (o.a. MIMIK) en evenementen (zoals Deventer op Stelten) al voorzien in het huidige aanbod. Zij leveren een belangrijke bijdrage, al dan niet via aangepaste programmering, aan toekomstig cultureel aanbod. Ook een schouwburg kan met haar programmering inspelen op jonge creatieve stedelingen. Bij de drie grote evenementen van Deventer, Dickens Festijn, Deventer Boekenmarkt en Deventer op Stelten vinden al aanpassingen

---

¹⁹ Omgevingsvisie gemeente Deventer, december 2019, p.23.

²⁰ <https://www.volkshuisvestingnederland.nl/onderwerpen/woningbouwimpuls>.

²¹ <https://www.volkshuisvestingnederland.nl/documenten/praktijkverhalen/2021/07/07/hart-van-zuid-in-hengelo-geknipt-voor-jonge-stedelingen>.

en vernieuwingen plaats: festivals/onderdelen die jongere doelgroepen aanspreken worden bijvoorbeeld aan de bekende formule toegevoegd.

Er is verder in Deventer sprake van jonge makers (theater, popmuziek) die ook voor jonge stedelingen aansprekende programmering kunnen verzorgen. Atelierruimte, werkruimte voor kunstenaars die ook deels toegankelijk is voor publiek zou een aanvulling kunnen vormen, om een cultureel aantrekkelijk aanbod tot stand te brengen voor deze groep.

Verder ontwikkelen culturele wensen en activiteiten zich snel, zeker bij jongeren. Het is dus blijvend een relevante vraag of het (toekomstig) culturele profiel van Deventer aansluit bij de culturele wensen en activiteiten van jongeren en jonge stedelingen. Het in kaart brengen en monitoren van behoeften van doelgroepen, is onderdeel van beleidsontwikkeling, maar heeft mede door de coronaperiode een inhaalslag nodig. Tot slot: gelet op de andere doelgroep (vitale ouderen) is ook het aanbod van klassieke muziek iets om in de gaten te houden en te monitoren.

Banen in de creatieve sector

In Deventer ging het bij de creatieve sector²² in 2017 om ongeveer 4% van de banen. De positie van Deventer in de ranglijst van de 50 grootste gemeenten is daarmee een 15de plek. Deventer heeft dus een bovengemiddeld aandeel creatieve banen en daarmee voor die werkenden dus in ieder geval een (aantrekkelijke) werkstad. Van de referentiegemeenten en groet gemeenten in Oost-Nederland is dat aandeel alleen in Apeldoorn (14de) Arnhem (8ste) en Hilversum (1ste) hoger. De kanttekening - zeker bij Hilversum - is dat het om banen gaat die ook door forenzen kunnen zijn ingevuld. En het is niet zeker dat het vooral over jonge mensen gaat.

2.6 Conclusies met betrekking tot cultureel aanbod

In de benchmark van cultureel aanbod komt Deventer goed uit de verf. Deventer scoort heel goed bij letteren en erfgoed en goed bij beeldende kunst. Andere cultuuronderdelen scoren gemiddeld ten opzichte van de benchmark maar veelal bovengemiddeld ten opzichte van omvang van de gemeente. Uit de benchmark over een wat langere periode komt naar voren dat de relatieve culturele score van Deventer de afgelopen jaren stijgt. Ook bij een vergelijking met grote gemeenten in Oost-Nederland komt Deventer (als kleinste gemeente) er bovengemiddeld uit.

Deventer heeft de culturele basis op orde. De culturele sector en de inwoners waarderen het cultureel aanbod, al agenderen beide groepen ook een aantal wensen en zorgen.

De algemene conclusie is dat het huidige culturele aanbod bevolkingsgroei kan accommoderen mits een aantal vastgoed dossiers goed wordt opgelost. Mocht de groei vooral zitten in de doelgroepen jonge creatieve stedelingen en vitale ouderen dan is het zaak om het aanbod popmuziek en klassieke muziek en de meer integrale randvoorwaarden (huizen, bereikbaarheid, horeca etc.) te monitoren.

---

²² Het aantal banen in creatieve bedrijfstakken als percentage van het totaal aantal banen (bron: LISA). Creatieve bedrijfstakken (creative industries) zijn bedrijfstakken die een esthetische en symbolische waarde toevoegen en/of de gebruiker of consument van producten 'betekenis' verschaffen en appelleren aan een bepaalde lifestyle'. Tot die creatieve bedrijfstakken behoren niet alleen de kunsten, maar ook de media en de creatieve zakelijke dienstverlening. Bron: Atlas voor gemeenten, 2018.

Norm	Score
De gemeente Deventer heeft een passend aanbod van culturele voorzieningen in relatie tot de samenstelling en (toekomstige) omvang van haar bevolking.	

3. Beleid en uitvoering

3.1 Inleiding

In dit hoofdstuk staan de antwoorden op de onderzoeksvragen met betrekking tot beleid en de uitvoering van dat beleid. Het betreft vragen over de beleidsambities, de beleidsdoelstellingen, regionale positionering, de kaderstelling door de raad en de invloed van corona op cultuurbeleid. Bij de beantwoording van deze onderzoeksvragen spelen drie belangrijke beleidsdocumenten een grote rol: het bestuursakkoord uit 2018, de cultuurvisie van 2019 en het uitvoeringsprogramma cultuur uit 2020. Bij de onderzoeksvragen in dit hoofdstuk staat aan het eind van elke paragraaf een conclusie en de score van het normenkader.

3.2 Ambities en visie

De eerste onderzoeksvraag heeft betrekking op welke ambities de gemeente formuleert en of deze SMART geformuleerd zijn. SMART is in dit geval een omschrijving van beleid dat zowel specifiek (concreet), meetbaar, acceptabel, realistisch als tijdgebonden is.

In juli 2018 kwam het bestuursakkoord 2018-2022 “Met Lef & Liefde voor Deventer” tot stand, een akkoord van de fracties van Gemeentebelang, PvdA, GroenLinks, CDA en D66. Het gedeelte dat over cultureel beleid gaat, begint met te wijzen op het bloeiende culturele leven in Deventer met makers uit alle disciplines. Daarbij verwijst men ook meteen naar de vele podia in Deventer (voor evenementen, concerten, voorstellingen, exposities), waarbij ook de stad zelf en de dorpen als decor dienen. De gemeente wil, samen met culturele instellingen en kleine of individuele makers van kunst en cultuur, een nieuwe cultuurvisie ontwikkelen. Hierbij is sprake van een herijking van de subsidieverlening, door een verschuiving van financiering van instellingen naar financiering van functies en programma's.

Daarnaast noemt het akkoord huisvesting van culturele organisaties en onderzoek naar de mogelijkheden tot meer samenwerking tussen organisaties. Als achterliggend doel bij het bestuursakkoord geeft de gemeente aan dat ze ruimte wil scheppen voor innovatie en vernieuwend aanbod, om kunst en cultuur aantrekkelijk te maken voor bestaande en nieuwe doelgroepen. Er is sprake van vestigingsklimaat gericht op het aantrekken van nieuw talent, pas afgestudeerden en jongeren en inwoners met een midden- of hoger inkomen. Ook mogelijkheden tot regionale en Europese samenwerking, noemt de gemeente in het bestuursakkoord.

De cultuurvisie 2019-2024 “Boeien en bloeien” is samen met het culturele veld tot stand gekomen, zoals toegezegd in het bestuursakkoord. Dat blijkt duidelijk uit de verwoording van de cultuurvisie. Opvallend is dat het woord “ambities” in de cultuurvisie alleen staat bij “ambities vanuit het veld”. Het gaat om opsommingen van aandachtspunten vanuit het veld voor bestedingen, net zoals de gemeente zelf in de cultuurvisie ook aandachtspunten noemt. De gemeente noemt wel uitgangspunten in de cultuurvisie. Deze uitgangspunten en daarmee samenhangende beleidsdoelstellingen worden in de volgende paragraaf besproken. Maar van stippen op de horizon, van overkoepelende visie(s) voor cultuurbeleid of brede richtinggevende perspectieven is weinig sprake.

Het is in de cultuurvisie overigens niet duidelijk of de gemeente de ambities vanuit het veld overneemt en daarmee tot haar eigen ambities van beleid maakt. Het is wel duidelijk dat de ambities vanuit het veld door budgettaire beperkingen (nog) niet uitvoerbaar zijn. Budgettair gezien is verder van belang dat in de cultuurvisie een keuze tot bezuiniging op het Speelgoedmuseum financiële ruimte mogelijk maakt voor nieuw beleid. Dit is in aansluiting op datgene wat het bestuursakkoord hierover meldde²³.

In het uitvoeringsprogramma cultuur 2021-2024 formuleert de gemeente de ambities veel duidelijker dan in het bestuursakkoord of de cultuurvisie. Daar had de raad bij de bespreking van de cultuurvisie ook op aangedrongen²⁴. Dit geeft het uitvoeringsprogramma natuurlijk een bijzonder karakter: het is immers veel meer dan een uitvoering van in de cultuurvisie vastgestelde beleidsambities: het gaat over ambities, doelstellingen en uitvoering. Belangrijk is verder dat in het uitvoeringsprogramma de bezuiniging op het Speelgoedmuseum ongedaan wordt gemaakt.

Een belangrijke ambitie in het uitvoeringsprogramma staat vermeld in het eerste hoofdstuk, het Cultureel perspectief 2020-2030. De gemeente verwijst hierbij t kader van de ambitie uit de Omgevingsvisie en het Deventer Bidbook²⁵.

De gemeente noemt daar de volgende ambitie:

“Onze ambitie is om in 2030 de meest aantrekkelijke woonstad te zijn voor de creatieve stedeling. En dat betekent meer dan alleen geschikte woningen bouwen voor young professionals. Wij maken onze eigenzinnige stad pasklaar voor een nieuw type Nederlander. Iemand die de rust en veiligheid van de kleine stad wil combineren met bereikbaarheid. Die wil wonen op een prettige, stedelijke locatie op korte afstand van het stadscentrum, met veel culturele voorzieningen en een netwerk van werkgelegenheid. Alleen de creatieve stedeling? Nee natuurlijk niet. Deventer biedt ruimte voor een brede doelgroep. We bieden rustige woonwijken voor gezinnen en bereikbare hoogbouw voor senioren. Door een focus te hebben voor de creatieve stedeling zetten we in de schijnwerpers waar we ons het meest mee kunnen onderscheiden”.

Bij de bespreking van deze ambitie staat dat de verwachte groei voor de Deventer bevolking geldt voor de doelgroep ouderen. Daarmee schetst de gemeente de opgave die er is ten opzichte van de ambitie. Ook het aantal jongeren en de potentiële beroepsbevolking neemt bij ongewijzigd beleid de komende jaren af, schetst de gemeente²⁶. In het uitvoeringsprogramma staat verder:

“Om onze stedelijke ambitie te realiseren is cultuur onmisbaar. Een levendig cultureel klimaat draagt bij aan de aantrekkingskracht van een stad als woon- en werkomgeving. Steden met een groot cultureel aanbod weten een groot aantal creatieve stedelingen aan te trekken.²⁷ Culturele voorzieningen zijn hiermee indirect van belang voor het vestigingsklimaat voor bedrijven, voor de

---

²³ Paragraaf 3.3 gaat in op de concrete doelstellingen van de cultuurvisie.

²⁴ Zie voor verdere toelichting paragraaf 3.4.

²⁵ <https://www.deventer.nl/documenten-wonen/deventer-bidbook-versie2>.

²⁶ Trendprognose bevolking Deventer, mei 2020.

²⁷ Gerard Marlet e.a., De waarde van cultuur. Een maatschappelijke kosten-batenanalyse van de cultuuruitgaven voor de stad Utrecht (Atlas voor Gemeenten, 2018) pag. 14-15.

lokale economie en de economische vitaliteit van een stad. In deze steden zijn over het algemeen ook meer banen voor (jonge) lager opgeleiden.”

De gemeente formuleert een forse ambitie in het uitvoeringsprogramma met betrekking tot het realiseren van bevolkingsgroei gericht op creatieve stedelingen. Het wordt niet duidelijk gemaakt, hoewel er een verwijzing is naar de omgevingsvisie, waarom deze ambitie voor het cultuurbeleid zo sterk en exclusief gericht is op deze doelgroep. Het is een ambitie die afstemming met andere domeinen vergt binnen de gemeente, zoals wonen en economie. Een (aanzet tot een) integrale visie/aanpak om met bijdragen vanuit het culturele beleid jonge creatieve stedelingen daadwerkelijk naar Deventer te halen wordt niet genoemd. Er wordt niet verwezen naar wat dit betekent voor wonen, bereikbaarheid van Deventer (OV-verbindingen)²⁸. De ambitie is ook fors omdat de gemeente zelf aangeeft dat de verwachte bevolkingsgroei ouderen betreft, met andere woorden een aanzienlijke inspanning om deze ambitie te realiseren lijkt noodzakelijk. Belangrijk is verder dat in het uitvoeringsprogramma het verband tussen deze ambitie over de creatieve stedeling en de culturele beleidsdoelstellingen/uitwerkingen niet veel aandacht krijgt. Dit houdt ook in dat de gemeente tot nu toe geen samenhangend beleid heeft om samen met de culturele instellingen gericht in te spelen op de gewenste groei van specifieke gewenste doelgroepen en veranderende demografische kenmerken (meer ouderen bijvoorbeeld).

In de raadstafel van 21 oktober 2020 is van gedachten gewisseld over de (overkoepelende) ambitie tot het aantrekken van creatieve stedelingen. Er wordt die avond door raadsleden genoemd dat deze ambitie mogelijk beter past bij de omgevingsvisie of wonen dan bij cultuur. Er wordt verder ingebracht dat Deventer meer is dan de stad Deventer, en dat dus ook het woord “stedeling” mogelijk geen goede keuze is²⁹. Ook wordt aangegeven door raadsleden dat het een denkrichting is, naast andere mogelijke denkrichtingen. Op een gegeven moment komt de vraag op tafel te liggen hoe belangrijk de ambitie eigenlijk is voor de concrete plannen van het uitvoeringsprogramma. De conclusie bij raadsleden lijkt te zijn dat deze ambitie op de plannen van het geldende uitvoeringsprogramma weinig of geen materieel effect heeft voor dat uitvoeringsprogramma. En dat roept de vraag op welke betekenis aan deze ambitie beleidsmatig moet worden toegekend, voor de jaren waarin het uitvoeringsprogramma is vastgesteld maar ook voor de periode daarna, tot 2030.

In interviews komt regelmatig naar voren dat het toekomstperspectief voor het cultureel beleid, de ambities in andere woorden, niet heel scherp is. Een vraag die regelmatig gesteld wordt is: welke keuzes maakt de gemeente nu op de langere termijn?

Conclusies over ambities en visie

De eerste onderzoeksvraag was de vraag welke ambities de gemeente Deventer heeft gesteld in haar cultuurbeleid en of deze SMART zijn geformuleerd. Wat vooral opvalt is dat de cultuurvisie niet of nauwelijks ambities bevat. Er is wel sprake van, min of meer realistische, uitgangspunten, als basis voor de verdeling van het beschikbare budget, maar een uitgewerkt toekomstperspectief

---

²⁸ Dat gebeurt wel in de omgevingsvisie.

²⁹ Bij amendement (18 november 2020) wordt de tekst gewijzigd: "De overkoepelende ambitie is in 2030 de meest aantrekkelijke woonstad voor de creatieve mens te zijn: investeren in het niveau van de culturele voorzieningen is een van de pijlers in het realiseren van deze ambitie. N.B. vanaf hier staat in het rapport creatieve mens in plaats van creatieve stedeling.

ontbreekt in de cultuurvisie, het beleidsdocument waar je dit verwacht. Ambities, vooral de ambitie tot het realiseren van bevolkingsgroei door het aantrekken van de creatieve mensen, komen wel in het uitvoeringsprogramma naar voren. Maar het is niet helder wat de directe gevolgen van deze ambitie voor het uitvoeringsprogramma inhouden. Er lijkt verder onzekerheid te zijn, in ieder geval bij raadsleden, over het belang van deze ambitie voor de praktische beleidsdoelstellingen en beleidsuitvoering. Dit terwijl je vanuit de beleidstheorie zou verwachten dat beleidsambities duidelijk doorwerken in beleidsdoelstellingen. De conclusie is dat ambities, of een samenhangende visie die praktische uitgangspunten overstijgt, niet een duidelijk en bepalende rol spelen bij het vaststellen en uitvoeren van beleid, en verder ontbreken de ambities in het document waar je dit verwacht, de cultuurvisie. De beleidstheoretisch gewenste chronologische volgorde van vaststelling van ambities/richtinggevend perspectief (cultuurvisie) naar vaststelling concrete beleidsdoelstellingen (uitwerkingsprogramma) heeft dus niet zo plaatsgevonden. Ook vanuit het culturele veld komt regelmatig de vraag naar het lange termijn perspectief van het culturele beleid naar voren. Vanuit het normenkader bezien zijn er verbeteringen noodzakelijk.

Norm	Score
De gemeente Deventer heeft haar culturele ambities goed uitgewerkt en duidelijk geformuleerd.	

3.3 Beleidsdoelstellingen

De tweede onderzoeksvraag betreft hoe de gemeente cultuurbeleid en de uitvoering daarvan vorm geeft via beleidsdoelstellingen. Ook bij de beantwoording van deze onderzoeksvraag gaat het om de twee beleidsdocumenten: de cultuurvisie uit 2019 en het uitvoeringsprogramma cultuur uit 2020.

Cultuurvisie 2019–2024 Boeien en Bloeien

Kort samengevat bestaat de cultuurvisie wat beleid betreft uit drie onderdelen: uitgangspunten, programmalijnen en cultureel vastgoed. Die drie onderdelen worden hierna toegelicht.

1. Uitgangspunten: De cultuurvisie heeft vijf uitgangspunten:

1. Denken in programmalijnen;
2. Ruimte voor vernieuwing;
3. Bestaande faciliteiten optimaal benutten;
4. Deventer kenmerkt zich door een breed cultureel palet;
5. Toewerken naar meerjarige afspraken.

2. Programmalijnen: Er zijn 5 programmalijnen: Podiumkunsten en evenementen, Beeldende Kunst, Erfgoed, Taal, literatuur & media en als vijfde Educatie en participatie. De gemeente werkt in de cultuurvisie de verschillende programmalijnen uit in concrete aandachtspunten voor de gemeente en noemt tegelijkertijd ook aandachtspunten vanuit het culturele veld. Het bij de cultuurvisie gevoegde financiële kader geeft aan dat er voor ruim 13 miljoen euro dekking is in de begroting. Voor ruim 2.2 miljoen euro is (nog) geen dekking. De verschillende aandachtspunten van de gemeente en de aandachtspunten vanuit het culturele veld noemt men als achtergrond bij de bedragen waarvoor geen dekking is. Het betreft dus bedragen die vanuit gemeente/het

culturele veld samen naar voren gebracht worden. Bij de programmalijs podiumkunsten en evenementen betreft dit relatief de grootste bedragen. Bij Burgerweeshuis gaat het bijvoorbeeld om € 500.000, bij MIMIK om € 300.000 en bij de Stadsschouwburg om € 463.000. Deze kostenposten zijn gekoppeld aan vastgoed, naast exploitatietekorten.

3. Cultureel vastgoed: De gemeente noemt verder in de cultuurvisie vier aandachtspunten voor cultureel vastgoed: inzicht in kosten van de huur; aanpassing eigenaarschap cultureel vastgoed, optimaler gebruik maken van panden en benodigde investeringen. Het gaat bij de benodigde investeringen vooral om het Burgerweeshuis, de Schouwburg en de Waag (verduurzaming en geschikt museale klimaat).

Beoordeling van de cultuurvisie

De vijf genoemde uitgangspunten van beleid zijn deels vrij specifiek, maar dit geldt niet voor alle vijf uitgangspunten en ze zijn niet volledig SMART verwoord. Wat houdt “optimaal benutten van bestaande gebouwen” bijvoorbeeld precies in en hoe meet je dat? Hetzelfde geldt voor “ruimte voor vernieuwing”. De andere uitgangspunten zijn wel concreet. Het uitgangspunt om een breed cultureel palet aan te blijven bieden in Deventer maakt duidelijk, dat los van de keuze m.b.t. het Speelgoedmuseum, deze cultuurvisie geen andere verstrekkende keuzes bevat.

De uitwerking in programmalijs geeft een duidelijk overzicht van het culturele veld, inclusief allerlei benoemde aandachtspunten. Het toewerken naar meerjarige afspraken, een belangrijke wijziging vergeleken met de eerdere praktijk van het toekennen van subsidies over een kortere periode, geeft beleidsmatig meer houvast, zowel voor de gemeente als voor de ontvanger van subsidies. Verder komt vooral vastgoedproblematiek als onderwerp van de cultuurvisie naar voren, via de vier beleidspunten van cultureel vastgoed en via het uitgangspunt om bestaande faciliteiten optimaal te benutten. Een financiële oplossing voor de genoemde grootste vastgoedknelpunten wordt echter niet gegeven. Dit ondanks de duidelijke keuze voor sluiting van het Speelgoedmuseum dat tot vrijval van middelen moet leiden³⁰.

In de interviews geven vertegenwoordigers van culturele instellingen aan dat zowel bij de totstandkoming van de cultuurvisie als bij het uitvoeringsprogramma er samenwerking plaatsvond tussen de gemeente en culturele instellingen. Ze zijn daar van beide kanten tevreden over.

Uitvoeringsprogramma cultuur 2021-2024

Het tweede beleidsdocument met beleidsdoelstellingen is het uitvoeringsprogramma cultuur, dit bevat naast uitwerking van doelstellingen uit de cultuurvisie ook nieuwe doelstellingen en nieuwe ambities. De achtergrond hiervan ligt in afspraken die gemaakt zijn met de raad in 2019. In paragraaf 3.5. komen ambities en de rol van de raad bij de totstandkoming van het uitvoeringsprogramma aan de orde.

---

³⁰ Deze keuze in de cultuurvisie neemt de raad niet over (zie paragraaf 3.5. over kaderstelling).

Het uitvoeringsprogramma bevat de volgende zes onderdelen^{31 32}, de laatste vijf onderdelen bevatten beleidsdoelstellingen. Deze beleidsdoelstellingen komen hierna aan bod, elk gevolgd door een beoordeling op basis van in dit onderzoek verzamelde informatie. Tot slot van deze paragraaf wordt de in het uitvoeringsprogramma aangekondigde midterm-review³³, een tussentijdse rapportage door de gemeente zelf, kort besproken.

Het uitvoeringsprogramma kent de volgende 6 onderdelen:

- Cultureel perspectief 2020-2030 (dat aan bod kwam in paragraaf 3.2);
- Publieksbereik;
- Nieuwe subsidiesystematiek;
- Cultureel vastgoed;
- Partnerschap overheid en cultuur;
- Financiën en prestaties.

Publieksbereik: De gemeente wil een meer divers publiek trekken en wil meer groepen betrekken bij culturele voorzieningen die er nu niet of weinig gebruik van maken:

- De sector moet in kaart brengen welke culturele behoeften bezoekers hebben en moet hier vervolgens qua programmering en marketing op in spelen;
- De sector moet doelgroepen gebruiken bij het mede vormgeven van activiteiten;
- De sector moet jonge makers laten programmeren, moet bestaande evenementen vernieuwen en moet jongeren laten meedenken over de culturele infrastructuur.

Beoordeling van de doelstellingen met betrekking publieksbereik

Bij deze beleidsdoelstellingen geldt dat corona roet in het eten heeft gegooid wat de uitvoering van deze maatregelen betreft. Juist dat gedeelte van de culturele sector waar publiek op af komt, is getroffen door corona (zie ook de betreffende paragraaf 3.6 verderop in dit hoofdstuk). De vraag is of de genoemde doelstellingen voldoende zijn om de komende jaren een gewenst effect te behalen. Het in kaart brengen van bestaand publiek en hier vervolgens op inspelen is nuttig, maar om nieuw publiek te trekken is een breder actieplan nodig. Vanzelfsprekend speelt de sector zelf hierin een rol door doelgroepen bij de producties te betrekken, maar de vraag is vooral of dit genoeg is. Verder worden geen concrete uitwerkingen van de beleidsdoelstellingen genoemd, de doelstellingen zijn niet volledig SMART uitgewerkt, ze zijn wel realistisch en acceptabel, indien er verdere uitwerking aan wordt gegeven.

Nieuwe subsidiesystematiek: De gemeente formuleert de volgende beleidsdoelstellingen:

Het maken van meerjarige afspraken met de betreffende culturele instellingen:

- De meerjarenplannen bevatten samenwerkingsafspraken tussen instellingen op het gebied van programmering, publieksbereik en bedrijfsvoering, vanwege corona zijn deze meerjarenplannen overigens als basis van meerjarige subsidie nog niet in werking getreden (zie ook paragraaf 3.6);

---

³¹ De inhoud van het uitvoeringsprogramma cultuur, inclusief een cultureel perspectief 2020-2030 en inclusief veel doelstellingen voor beleid is mede bepaald door de raad, dit wordt toegelicht in paragraaf 3.5.

³² In paragraaf 3.3. staan de ambities die in het uitvoeringsprogramma staan.

³³ <https://deventer.raadsinformatie.nl/document/12160364/1/2022-12-08+-921-raadsmededeling-Midterm+review+Uitvoeringsprogramma+Cultuur+2021-2024>.

- Er komt vanaf 2021 een nieuwe subsidieregeling Cultuur, waarin alle huidige regelingen samengevoegd zijn. Een externe onafhankelijke adviesraad Cultuur³⁴ beoordeelt de aanvragen.

De gemeente gebruikt de leidraad meerjarige subsidieaanvragen (zie bijlage 5) als belangrijk instrument om de meerjarige afspraken met culturele instellingen uit te voeren en te toetsen. In deze leidraad staat een uitwerking van de beleidsdoelstellingen met betrekking tot publieksbereik, samenwerken, financiële verantwoording en governance, inclusief de drie codes die binnen de culturele sector gelden³⁵.

Beoordeling van de doelstellingen met betrekking tot nieuwe subsidiesystematiek

De gemeente heeft het DOC³⁶ gevraagd om te inventariseren in welke mate de onderlinge samenwerking is te verbeteren. Dit betreft de bovenstaande samenwerkingsdoelstelling³⁷. In het algemeen geldt dat samenwerken inhoudelijk (programmatisch) kan zijn, samenwerken kan gericht zijn op het samen delen van een locatie, huisvesting, en samenwerken kan ook gericht zijn op bedrijfsmatige aspecten. Bij interviews met vertegenwoordigers van de culturele sector is deze laatste vorm van samenwerking regelmatig besproken. Geïnterviewden (h)erkennen het belang van dit onderwerp vanuit de gemeentepolitiek. Samenwerkingen (zoals gezamenlijk inkopen) hebben voor bepaalde onderwerpen schaalvoordelen, maar soms geldt dat een en ander al via andere samenwerkingen op een andere manier juist al efficiënt geregeld is. Zo werkt de bibliotheek samen met Rijnbrink, en maakt Brut deel uit van een breder samenwerkingsverband met vestigingen in Nijmegen en Arnhem.

In de interviews wordt gemeld dat de praktijk vrij weerbarstig is wat bedrijfsmatige winst behalen betreft, en dit staat haaks op grote verwachtingen met betrekking tot de omvang van te verwachten kostenvoordelen³⁸. Tegelijkertijd geven de geïnterviewden vooral projectmatige voorbeelden van zowel inhoudelijke als bedrijfsmatige samenwerking die vooral bij allerlei culturele activiteiten wel degelijk samenwerkingswinst opleveren. Het betreft hier bijvoorbeeld evenementen in de technische, facilitaire of administratieve ondersteuning. Zoals via de ene organisatie jonge makers betrekken om jong publiek te bereiken en via een andere organisatie de logistieke, publicitaire en technische ondersteuning verzorgen, of de administratie zoals het aanvragen van vergunningen. Met name rondom festivals vindt er veel inhoudelijke samenwerking plaats die kostenbesparend werkt maar vooral ook inhoudelijke impulsen geeft aan de samenwerking in Deventer tussen culturele organisaties. Daarnaast is sprake van bestaande samenwerking, zoals Burgerweeshuis en Brut die op 1 locatie werken, en neemt bijvoorbeeld de Bibliotheek de intermediaire functie van het Kunstcircuit over.

---

³⁴ De nieuwe subsidieregeling Cultuur is al uitgevoerd inmiddels, de meerjarenplannen zijn zoals aangegeven in deze paragraaf gedeeltelijk uitgesteld in de beoogde werking.

³⁵ Zie voor de codes de beleidsdoelstellingen met betrekking tot Partnerschap overheid en cultuur verderop in deze paragraaf.

³⁶ Directeurenoverleg cultuurinstellingen. Het DOC bestaat uit een overleg van directeuren van culturele instellingen uit Deventer. Hier wordt onder meer overlegd over onderlinge samenwerking en andere onderwerpen.

³⁷ Daarnaast betreft het ook de doelstelling van gezamenlijk gebruik maken van fysieke infrastructuur, zoals genoemd bij het onderwerp cultureel vastgoed van het uitvoeringsprogramma.

³⁸ Uit een gezamenlijk onderzoek van culturele instellingen uit 2021 blijkt als eerste verkenning dat er per direct geen kostenbesparingen zijn in te boeken, zie raadsmededeling 2021-168.

Het beleidsinstrument Leidraad meerjarige subsidieaanvragen is goed bruikbaar voor de beoordeling van meerjarige subsidies, dit wordt ook ondersteund door de gevoerde gesprekken. Vanuit interviews met vertegenwoordigers van kleinschalige culturele initiatieven blijkt in het algemeen tevredenheid over de nieuwe subsidieregeling met de adviesraad³⁹.

Samenvattend gesteld, deze beleidsdoelstellingen zijn specifiek, realistisch en acceptabel en zijn ook al deels tot uitvoering gebracht. Het maken van meerjarige afspraken en meerjarige subsidietoekenningen is in ontwikkeling⁴⁰

Cultureel vastgoed De volgende beleidsdoelstellingen zijn geformuleerd:

- Het optimaal gebruik maken van de fysieke culturele infrastructuur, eventueel ook buiten het domein cultuur;
- Extra aandacht geven aan de grote vastgoedvraagstukken binnen de programmalijs Podiumkunsten en de programmalijs Erfgoed;
- De culturele hoofdhuurder van een pand onderzoekt waar gezamenlijk of medegebruik leidt tot optimaler benutten van de faciliteiten.

Beoordeling van de doelstellingen met betrekking tot cultureel vastgoed

Tijdens interviews met culturele instellingen is door geïnterviewden naar voren gebracht dat huisvestingsdossiers van culturele instellingen, cultureel vastgoed dus, erg veel tijd en energie vragen van betrokken personeel. Het zijn ook vaak dossiers die al vele jaren spelen. In een aantal interviews spreekt men verder zorgen uit over mogelijk stijgende energiekosten en kosten verbonden aan het verduurzamen van de huisvesting. De beleidsdoelstellingen zijn verder weinig specifiek uitgewerkt, er is vooral sprake van oplossingsrichtingen verder onderzoeken. Meetbaarheid van de doelstellingen is moeilijk vast te stellen.

Partnerschap overheid en cultuur: De volgende beleidsdoelstellingen zijn geformuleerd:

- Actief samenwerken in Oost-Nederland, met de andere steden in de regio en de provincies Overijssel en Gelderland;
- Nauw samenwerken met andere gemeentelijke programma's ten einde de waarde van cultuur ook binnen het sociaal, economisch en ruimtelijk domein in te zetten;
- Een "ketenbenadering" volgen, binnen de culturele sector - aanvullend op elkaar werken;
- Instellingen moeten inzicht geven in hun bestuursmodel, de inrichting van de interne organisatie en de wijze van evaluatie en kwaliteitsbewaking. Tevens geven instellingen aan of en hoe ze de Governance Code Cultuur⁴¹, de Code Diversiteit en Inclusie⁴² en de Fair Practice Code⁴³ toepassen;
- Afspraken maken met de instellingen over monitoring en verantwoording.

---

³⁹ Vanuit de Kunstfietsroute Okkenbroek wordt gemeld dat ze wel een probleem ervaren met de benodigde tijd voor het afhandelen van de aanvraag door de adviesraad cultuur.

⁴⁰ Zie ook paragraaf 3.6.

⁴¹ <https://www.cultuur-ondernemen.nl/governance-code-cultuur/principe/introductie>.

⁴² <https://codedi.nl/>.

⁴³ <https://fairpracticecode.nl/nl>.

Beoordeling van de doelstellingen met betrekking tot partnerschap overheid en cultuur

De regionale samenwerking komt als enige van deze doelstellingen ook in de cultuurvisie naar voren⁴⁴. Het zijn realistische doelstellingen, hoewel corona de afgelopen periode hierin remmend is geweest. Het meer integraal werken binnen de gemeente is een duidelijke keuze, de vraag is wel hoe deze doelstelling verder concreet wordt uitgewerkt. Het samenwerken binnen het sociaal domein vanwege bepaalde culturele activiteiten, is iets anders dan het samenwerken met economie of wonen om met een doordacht integraal plan jonge creatieve mensen aan te trekken. Voor de andere drie doelstellingen geldt dat deze realistisch lijken.

In een deel van de interviews in de culturele sector is opgemerkt dat het handhaven van de Code Fair Practice/Fair Pay voor bepaalde instellingen een behoorlijke financiële last met zich meebrengt. Vergoedingen die jarenlang in de sector zijn gehanteerd liggen een stuk lager dan de vergoedingen die men volgens Fair Pay zou moeten geven.

Financiën en prestaties: De volgende beleidsdoelstellingen zijn geformuleerd:

- Het financiële kader blijft gehandhaafd;
- Ruimte voor indexeringen van lonen en prijzen maken in begrotingen;
- Het weerstandsvermogen afhankelijk maken van de situatie bij de betreffende instelling.

Beoordeling van de doelstellingen met betrekking tot financiën en prestaties.

Deze doelstellingen zijn specifiek en zijn ook in andere opzichten SMART, waarbij met name de beoordeling van het weerstandsvermogen beleidsruimte creëert voor een oordeel dat toegesneden is op de betreffende situatie.

Midterm - review

De midterm -review is in december 2022 verschenen, het is geen uitgebreide beleidsevaluatie maar een tussenrapportage gekoppeld aan het moment dat het einde van de coronacrisis in zicht komt. In de midterm -review wordt kort de stand van zaken besproken van de 6 onderdelen van het uitvoeringsprogramma. De gemeente concludeert dat op hoofdlijnen het uitvoeringsprogramma volgens plan verloopt, de samenwerking binnen programmalijnen wordt hierbij onder andere genoemd. De gemeente geeft aan dat de doelstellingen die te maken hebben met publieksbereik door de coronacrisis onder druk hebben gestaan. De gemeente geeft verder de doelstelling aan dat cultuur voor iedereen is. Specifiek voor de doelgroep jongeren zijn er in 2023 incidentele middelen beschikbaar.

Conclusie met betrekking tot beleidsdoelstellingen

Bij de beantwoording van de eerste onderzoeksvraag, over ambities, is naar voren gekomen dat de relatie tussen ambities en beleidsdoelstellingen verbetering behoeft⁴⁵. Bij de beantwoording van de tweede onderzoeksvraag gaat het vooral om de geformuleerde beleidsdoelstellingen: zijn deze duidelijk, SMART geformuleerd? In de bovenstaande evaluaties van de doelstellingen, zowel bij de cultuurvisie als bij het uitvoeringsprogramma, is naar voren gekomen dat doelstellingen in het algemeen realistisch zijn, een deel van de doelstellingen is tot uitvoering gekomen. De

---

⁴⁴ Het regionaal beleid wordt verder besproken in paragraaf 3.5.

⁴⁵ Zie voor de invloed van corona op beleid paragraaf 3.6.

doelstellingen zijn echter niet volledig SMART geformuleerd, deels zijn ze te weinig specifiek, of te weinig meetbaar uitgewerkt.

Norm	Score
De gemeente Deventer heeft haar cultuurbeleid consequent vertaald in SMART beleid.	

3.4 Regionale positionering

In hoofdstuk 2 is de vraag naar de regionale culturele positie van Deventer aan de orde gesteld aan de hand van het culturele aanbod. De gerelateerde beleidsmatige vraag naar de regionale positionering door de gemeente staat in deze paragraaf.

De landelijke overheid voert beleid met betrekking tot het stimuleren, ook financieel, van allerlei regionale en andere samenwerkingsverbanden. Ofschoon dit beleid nog niet volledig is uitgekristalliseerd, zet de overheid hier wel steeds meer op in. Zo vroeg het Ministerie van OCW in 2018 om regioprofielen, regionale samenwerkingsverbanden met onderlinge afstemming binnen de betrokken regio.

Zo'n profiel kan van belang zijn om invloed uit te oefenen op landelijk beleid en aanspraak te maken op subsidies van het Rijk. In 2018 schreef bureau DSP, in opdracht van de drie betrokken gemeenten, een verkenning naar de mogelijkheid tot een stedelijke cultuurregio Zwolle-Deventer-Apeldoorn.⁴⁶ Zwolle maakte een andere keuze, Deventer vervolgens ook: Deventer koos voor samenwerking met Apeldoorn en Zutphen (de Stedendriehoek).

Naar aanleiding van de keuze van de gemeente voor het regioprofiel cultuurregio Stedendriehoek Apeldoorn-Deventer-Zutphen stuurt het DOC een manifest naar de gemeente. Daarin pleit het DOC voor een brede cultuurregio IJsselvallei inclusief Zwolle. Naar mening van het DOC was juist de IJssel een economische en culturele verbinding voor samenwerkende culturele instellingen, en was dit een betere keuze gezien bestaande samenwerkingsverbanden dan de Stedendriehoek. Dit manifest was mede de aanleiding voor een aangenomen motie van de raad in de raadsvergadering van 18 oktober 2018, waarin deze oproep tot de keuze voor de Cultuurregio IJsselvallei. Dus inclusief Zwolle, Kampen en andere steden, naast Apeldoorn en Zutphen. In het uitvoeringsprogramma cultuur uit 2020 wordt Oost-Nederland genoemd, omliggende steden in Overijssel en Gelderland en met de beide provincies zelf.

Als gekeken wordt naar het culturele veld, dan is er sprake van allerlei regionale samenwerkingen die vanuit de praktijk (zijn) ontstaan. Vertegenwoordigers van culturele instellingen uit Deventer melden in de interviews vele samenwerkingen in de regio, of daarbuiten (landelijk). Ze zijn ook vaak verbonden in landelijke netwerken, gericht op hun specifieke organisatie. Verder zijn enkele culturele instellingen in Deventer zelf regionale samenwerkingsverbanden, zoals Brut en Collectie Overijssel. In het culturele veld wordt in het algemeen niet een duidelijke beleidsmatige sturing ervaren vanuit de gemeente gericht op

---

⁴⁶ <https://www.dsp-groep.nl/projecten/verkenning-cultuurregio-apeldoorn-deventer-zwolle/>.

regionale samenwerking. Hierbij speelt een belangrijke rol dat corona een aantal jaren een zeer sterk remmende factor is geweest bij de beleidsuitvoering (de aandacht ging naar andere zaken), bij het continueren van culturele samenwerkingen en bij het ondernemen van nieuwe samenwerkingen, met name bij podiumkunsten en evenementen.

Conclusies over de regionale positionering

Het lijkt lastig te zijn voor Deventer om beleidsmatig een duidelijke focus te vinden in regionaal verband, de facto is er sprake van een relatief omvangrijke regio, Oost-Nederland, waar men zich op richt. Regionale samenwerking is als beleidsdoelstelling qua overkoepelend beleid daarmee niet duidelijk ontwikkeld. Het lijkt moeizaam om tot een focus van beleid te komen. De genoemde samenwerking in Oost-Nederland uit het uitwerkingsprogramma cultuur is niet duidelijk uitgewerkt ten opzichte van het gekozen regioprofiel: de Cultuurregio Stedendriehoek. Er is wel degelijk relevante regionale samenwerking maar dit lijkt meer op basis van andere initiatieven en voor de hand liggende mogelijkheden tot samenwerking te zijn dan op basis van overkoepelend gemeentelijk beleid. Omdat de tendens lijkt dat dit soort samenwerking de komende jaren steeds belangrijker wordt voor het verkrijgen van landelijke subsidies en dergelijke, blijft het van belang om hier beleidsmatig op in te spelen. Het antwoord op de onderzoeksvraag naar de uitwerking van regionaal beleid is dus dat verbetering, verdere uitwerking van beleid en focus, mogelijk is.

Norm	Score
De gemeente Deventer heeft bij haar cultuurbeleid de regionale positie van Deventer goed uitgewerkt.	

3.5 Kaderstelling raad

De vierde onderzoeksvraag betreft de rol van de raad bij de kaderstelling van het cultuurbeleid en de controle op de uitvoering.

De informatievoorziening richting de raad met betrekking tot cultuurbeleid is uitgebreid qua documentatie. De raad heeft verschillende voorbereidende vergaderingen besteed aan het bespreken van de cultuurvisie. Nadat een ordevoorstel niet werd overgenomen door een meerderheid, verliet een deel van de oppositie de besluitvormende vergadering van 19 juni 2019. De cultuurvisie is vrij kritisch ontvangen, zo blijkt uit de verslaglegging. In de raadsvergadering is een achttal moties aangenomen. De hoeveelheid, en de onderwerpen, van de moties laten zien dat de gepresenteerde cultuurvisie behoorlijk gewijzigd is (de wijzigingen zijn verwerkt in het uitvoeringsprogramma).

Het betrof ten eerste een motie naar Cultureel perspectief 2020-2030. In deze motie kwamen diverse onderwerpen naar voren zoals de behoefte van de raad aan een cultureel perspectief 2020-2030, een beschouwing over de "vijf waarden van cultuur" en benchmarking met vergelijkbare steden.

In een tweede motie werd aangegeven hoe de samenwerking tussen instellingen verder uitgewerkt kon worden. Het betreft vooral bedrijfsmatige samenwerking (horeca, inkoop) en verdergaande samenwerking tussen instellingen op het gebied van podiumkunsten.

In een derde motie vraagt de raad aandacht voor professionele makers. In een vierde motie en vijfde motie wordt een meerjarige subsidietoekenning gericht op programmalijnen en wordt een betere benutting van cultureel vastgoed bepleit. In een zesde motie geeft de raad aan dat bij behoud van het Speelgoedmuseum een aantal varianten moeten worden uitgewerkt.

In een zevende motie vraagt de raad om een verdere studie naar de huisvesting van het Burgerweeshuis. En tot slot vraagt de raad in een achtste motie aandacht voor jongeren in de programmering, onder andere via een onderzoek. In deze motie wordt overigens geen verband gelegd met de “creatieve mens”, het gaat om de doelgroep jongeren.

De moties hebben de uitgangspunten en de doelstellingen van het beleid, zoals gepresenteerd in het uitvoeringsprogramma cultuur in 2020, in sterke mate vormgegeven. Hierbij speelde mogelijk mee dat de coalitie intern verdeeld leek met betrekking tot het onderwerp cultuur, dit geeft vaak meer ruimte aan de raad om beleidsmatig te sturen dan bij een coalitie die het intern volledig eens is. De moties hebben dus geleid tot beleidsaanpassingen. Dit beleid is inmiddels in staat van uitvoering of is uitgevoerd. Onderstaande tabel geeft aan welke bronnen van beleid er te noemen zijn bij de uitgangspunten en de doelstellingen van het uitvoeringsprogramma.

Tabel 3.1 - Bronnen van uitgangspunten en doelstellingen van beleid in het uitvoeringsprogramma cultuur.

Uitgangspunten	Bron	Toelichting
1. Cultureel Perspectief 2030	raad	motie 2019 cultureel perspectief
2. Publieksbereik	cultuurvisie, raad	moties jongeren 2019 + professionele makers 2019
3. Nieuwe subsidie systematiek	cultuurvisie, raad	moties samenwerking en vitale culturele sector (2019)
4. Cultureel vastgoed	cultuurvisie, raad	moties benutting cultureel vastgoed, BWH, behoud speelgoedcollectie (2019)
5. Partnerschap overheid & cultuur	cultuurvisie, raad	motie Cultuurregio IJsselvallei (2018)
6. Financiën en prestaties	onbekend	
Doelstellingen		
Inspelen op bezoekersbehoeften	raad	motie cultureel perspectief 2019
Doelgroepen betrekken	cultuurvisie	
Jongeren betrekken plus vernieuwing	cultuurvisie, raad	motie jongeren 2019
Meerjarige afspraken	cultuurvisie	
Onderling samenwerken	cultuurvisie, raad	motie samenwerking 2019
Subsidieregeling cultuur	cultuurvisie, raad	motie vitale culturele sector 2019
Fysieke culturele infra benutten	raad	motie benutting cult vastgoed 2019
Extra aandacht vastgoeddossiers	cultuurvisie, raad	moties benutting cultureel vastgoed 2019 + BWH 2019
Hoofdhuurder, andere huurders	raad	motie benutting cult vastgoed 2019
Keuze Oost-NL	raad	motie Cultuurregio IJsselvallei 2018

Meer integraal gemeente	onbekend	
Ketenbenadering	cultuurvisie	
Verantwoording instellingen	cultuurvisie	
Afspraken monitoring	cultuurvisie	
Financieel kader handhaven	cultuurvisie	
Indexatie in begroting	cultuurvisie	
Weerstandsvermogen	onbekend	

De tabel laat zien dat 8 van de 17 beleidsdoelstellingen uit het uitvoeringsprogramma cultuur (deels) te herleiden zijn tot aangenomen moties in de raad. Dit geldt ook voor 5 van de 6 uitgangspunten. Naast de vraag om een cultureel perspectief 2020-2030 is ook het ongedaan maken van de voorgenomen sluiting van het Speelgoedmuseum, een duidelijk signaal geweest van de raad. Het eerdere besluit om het Speelgoedmuseum te sluiten was juist bedoeld om binnen de gestelde financiële kaders ruimte vrij te maken. Een belangrijke politieke keuze is dus teruggedraaid.

Bij de vaststelling van het uitvoeringsprogramma op 18 november 2020 is overigens een motie aangenomen waarbij de samenwerking tussen culturele instellingen nogmaals door de raad benadrukt is⁴⁷.

Bij een dergelijke sterke sturing door de raad is het de vraag of de scheiding tussen bestuur (B&W, ambtenaren) en de controlerende en beleidsbepalende rol van de raad voldoende tot uiting is gekomen. Het is niet goed mogelijk om hier een duidelijk oordeel over te geven anders dan dat een gemeente in principe gebaat is bij een duidelijke scheiding tussen het bestuurlijke en het controlerende gedeelte van de gemeente.

Conclusies met betrekking tot de kaderstelling door de raad

De vierde onderzoeksvraag betreft de rol van de raad bij de kaderstelling van het cultuurbeleid en de controle op de uitvoering.

De raad heeft (zeer) duidelijk positie gekozen als reactie op de gepresenteerde cultuurvisie in 2019. De raad heeft in de bespreking van de cultuurvisie acht moties aangenomen, met grote invloed op het beleid.

Samenvattend kan gesteld worden dat het uitvoeringsprogramma cultuur uit 2020 in sterke mate (mede) door de raad is vormgegeven. Als we kijken naar het normenkader dan kan gesteld worden dat de raad het cultuurbeleid zeer duidelijk kadert en controleert.

Norm	Score
De raad is in staat (o.a. door informatievoorziening) om het beleid te kaderen en te controleren.	

⁴⁷ Motie Samenwerking culturele instellingen, 18 november 2020.

3.6 Invloed van corona op cultuurbeleid

De vijfde en laatste onderzoeksvraag in dit beleidshoofdstuk betreft de invloed van corona op het cultuurbeleid van de gemeente Deventer.

In maart 2020 werd duidelijk dat het coronavirus grote maatschappelijke gevolgen veroorzaakte. Dat geldt zeker ook voor de culturele sector in Nederland, en dus ook in Deventer. Het culturele leven kwam min of meer tot stilstand, startte daarna onder bijzondere omstandigheden weer op, kwam weer deels tot stilstand enzovoorts. Tot nu aan toe zijn er gevolgen voor de culturele sector. De culturele sector nam allerlei initiatieven, allerlei culturele instellingen hebben van alles geprobeerd en opgezet. Soms met succes, soms door strengere of juist soepeler maatregelen achterhaald.

De landelijke overheid nam een aantal maatregelen. Voor de culturele sector houdt de Boekmanstichting op haar website een zeer gedetailleerd logboek van de bijna dagelijkse ontwikkelingen vanaf 12 maart 2020 tot 16 maart 2022⁴⁸. Ook alle landelijke steunmaatregelen voor de culturele sector worden hier genoemd en toegelicht. Dit overzicht maakt ook duidelijk dat met name de positie van zelfstandige kunstenaars en ZZP'ers moeilijk was, en dat er grote onderlinge verschillen in de culturele sector waren qua impact van corona. Dit heeft te maken met bijvoorbeeld de afhankelijkheid van publieksinkomsten of de duur van bepaalde coronamaatregelen. Bibliotheken waren, met allerlei maatregelen, relatief snel weer open, grote culturele evenementen konden heel lang niet doorgaan.

De Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG) heeft 2 informatiegidsen⁴⁹ uitgebracht met onder meer aandacht voor de lokale culturele infrastructuur, met de nadruk op betaalde culturele organisaties. Naast generieke landelijke steunmaatregelen zijn er ook substantiële uitkeringen gedaan via het gemeentefonds. Het betreft 2020 en 2021. Het was aan de gemeenten om hier verdere invulling aan te geven. In het algemeen geldt dat landelijke en de grotere culturele instellingen flinke financiële steun hebben ontvangen, en dat corona kleinere culturele instellingen meer in de problemen heeft gebracht. Zelfstandigen in de sector, ZZP'ers, "de makers" zijn de grote verliezers. De VNG schetst allerlei perspectieven voor deelsectoren van cultuur, met het oog op herstel en transitie van de lokale culturele infrastructuur.

In de Verenigingsmonitor 2021⁵⁰ wordt ingegaan op de effecten van corona op de amateursector. Dus muziekverenigingen, schilder-, foto- en filmclubs, toneel- en dansverenigingen. Natuurlijk heeft het aanbod, presentaties en uitvoeringen, lang stilgestaan. Daarnaast is sprake van dalend ledental, veel verenigingen kwamen in financiële problemen, er zijn verenigingen opgeheven en veel verenigingen zijn somber over de toekomst, de organisatiekracht staat onder druk.

Beleid in Deventer

In het uitvoeringsprogramma cultuur geeft de gemeente aan dat de coronacrisis tot nieuwe uitdagingen heeft geleid. Dit heeft ook gevolgen voor beleidsdoelstellingen en beleidsuitvoering. Het betreft het grootste gedeelte van het tijdvak waar dit onderzoek over gaat.

---

⁴⁸ <https://www.boekman.nl/actualiteit/gevolgen-coronavirus-voor-culturele-sector/>.

⁴⁹ VNG, informatiegids 1 (februari 2021) en 2 (januari 2022), Corona, cultuur en gemeenten.

⁵⁰ Verenigingsmonitor 2021, Verenigingen voor kunstbeoefening in cijfers, LKCA, september 2021.

In tabel 3.2. staat -op basis van gevoerde interviews en beschikbare documentatie- een inschatting van de invloed van corona op de uitgangspunten en de doelstellingen van het beleid in Deventer.

Tabel 3.2 - Omvang invloed van corona op uitgangspunten en doelstellingen van beleid in uitvoeringsprogramma cultuur.

Uitgangspunten	Invloed corona	Toelichting
1. Cultureel Perspectief 2030	groot	Meer dan 2 jaar deels artistieke stilstand, veel extra aandacht voor herstel en behoud, mogelijk vertrek culturele makers uit sector.
2. Publieksbereik	groot	Vanwege langdurige sluitingen mogelijk ook op langere termijn minder publiek
3. Nieuwe subsidie systematiek	groot	Langdurig minder eigen inkomsten uit publiek, publiek weer proberen terug te winnen
4. Cultureel vastgoed	deels	Kostenstijgingen post corona?
5. Partnerschap overheid & cultuur	groot	
6. Financiën en prestaties	groot	Minder inkomsten, maar ook vaak verbeterd weerstandsvermogen door steunmaatregelen
Doelstellingen		
Inspelen op bezoekersbehoeften	groot	Veel minder publiek afgelopen jaren
Doelgroepen betrekken	groot	Veel aandacht voor herstel , veel minder bezoekers.
Jongeren betrekken plus vernieuwing	groot	Veel aandacht voor herstel, veel minder bezoekers.
Meerjarige afspraken	groot	Door gemeente zelf tijdelijk aangepast
Onderling samenwerken	deels	Sector lag deels stil tijdens corona
Subsidieregeling cultuur	groot	Veel aandacht voor herstel en behoud, geen stabiele situatie
Fysieke culturele infra benutten	klein	Veel minder bezoekers afgelopen jaren
Extra aandacht vastgoeddossiers	klein	Veel aandacht voor herstel
Hoofdhuurder, andere huurders	deels	Veel minder bezoekers afgelopen tijd wegens tijdelijke sluitingen.
Keuze Oost-NL	groot	Ontwikkelingen lagen deels stil afgelopen jaren
Meer integraal gemeente	klein	Ontwikkelingen lagen deels stil, maar ook veel aandacht voor sociaal domein, onderwijs
Ketenbenadering	groot	Ontwikkelingen lagen deels stil afgelopen jaren
Verantwoording instellingen	geen	
Afspraken monitoring	geen	
Financieel kader handhaven	deels	De vraag is hoe de situatie post-corona uitpakt: minder publiek? Geen landelijke coronasteun meer, blijvende kostenstijgingen energie?
Indexatie in begroting	geen	
Weerstandsvermogen	groot	Weerstandsvermogen nam deels toe door steunmaatregelen

Samenvattend is de conclusie dat corona beleidsmatig een grote invloed heeft gehad. Op dit moment is de culturele sector, grotendeels, in de fase van herstel. Het is onbekend in welke mate

het publiek op termijn weer terugkeert naar podia en tentoonstellingen. De gemeente nam een aantal maatregelen om de effecten van corona op de lokale culturele sector te verzachten. Zo heeft de gemeente landelijke uitkeringen die niet strikt geormerkt waren voor de culturele sector, maar wel bedoeld waren als steunmaatregel voor de culturele sector, volledig ten goede laten komen aan de culturele sector. Het geld dat niet meteen volledig besteed is aan de culturele sector heeft de gemeente in een apart fonds geplaatst, bedoeld voor die organisaties binnen Deventer die dat geld nodig hadden (bijvoorbeeld vanwege minder publieksinkomsten).

Ten tweede startte de gemeente in juni 2020 het Coronaloket Culturele subsidies. De omvang was € 50.000. In oktober 2020 is het loket verlengd en is een restant van die eerste € 50.000 (namelijk € 15.000) voor deze verlenging ingezet. In april 2021 is het loket opnieuw verlengd en verhoogd met een bedrag van € 40.000. In november 2021 is het loket voor de laatste keer verlengd tot eind 2022 (of einde budget) met een bedrag van € 47.000. Half maart 2022 was er geen budget meer om initiatieven te kunnen steunen en is het loket gesloten. Het ging om culturele activiteiten die eenmalig voor een bedrag tot € 1.500 subsidie konden krijgen, voor maximaal 50% van de begroting. Deze subsidieregeling was gericht op een snelle ambtelijke afhandeling van de aanvraag.

Verder heeft de gemeente met betrekking tot de grotere culturele organisaties in 2020 aangegeven dat de te leveren verantwoording over de jaarlijkse subsidie met coulance zou worden behandeld. Tegelijkertijd werd er pas op de plaats gemaakt met vierjarige financiering. De subsidie werd weer vooral jaarlijks beoordeeld, afhankelijk van de specifieke omstandigheden.

Culturele veld

In de interviews wordt aangegeven dat men (zeer) tevreden is met de manier waarop de gemeente lokale coronamaatregelen heeft uitgevoerd en dat de gemeente landelijke uitkeringen (via gemeentefonds, twee keer meer dan 1 miljoen euro) volledig ten goede laat komen aan de culturele sector. De grotere culturele instellingen hebben door deze steunmaatregelen en doordat er allerlei uitgaven niet plaatsvonden vanwege de coronacrisis de facto vaak zelfs een betere financiële positie dan pre-corona. Een verbeterpunt, dat de gemeente zelf ook aangeeft, is dat met name makers (vaak zzp'ers) tijdens corona een zware tijd hebben gehad en achteraf gezien meer steun hadden kunnen krijgen.

Uit de interviews komt naar voren dat vooral de podiumkunsten te maken hebben met veranderingen in bezoekgedrag (minder vaak en minder lang van tevoren gepland bezoek). De culturele instellingen hebben zelf allerlei initiatieven genomen in de coronaperiode, bv. met betrekking tot digitalisering. Deze digitalisering werkt echter verschillend voor verschillende organisaties in de culturele sector. Binnen erfgoed is digitalisering voor het archief en het presenteren van het “verhaal van Deventer” een essentiële pijler om verder uit te bouwen. Binnen cultuureducatie en bij podiumkunsten is digitalisering gebruikt om culturele lessen en presentaties te laten doorgaan. Juist bij podiumkunsten (muziek, theater) is de “live” aanwezigheid zo belangrijk dat digitalisering (online streamen) hier beperkt een alternatief is.

Het DOC stuurde op 20 april 2022 een brief aan de formatie-onderhandelaars van het nieuwe bestuursakkoord. De brief is geschreven naar aanleiding van de groeiambities van Deventer. Het

DOC gaat in deze brief ook in op de gevolgen van corona. Het DOC geeft in deze brief aan dat het nog minimaal een jaar duurt voordat het publieksbereik van 2019 weer is te halen.

Conclusies met betrekking tot de invloed van corona

Corona heeft een grote invloed gehad op de culturele sector in Deventer en op het gemeentelijk beleid. De gemeente heeft, samenvattend gesteld, beleidsmatig adequaat gereageerd op de effecten die corona had op de culturele sector.

Norm	Score
De gemeente Deventer reageert adequaat op de invloed van corona op de culturele sector.	

4. Maatschappelijke opbrengsten

4.1 Inleiding

De onderzoeksvraag die in dit hoofdstuk aan de orde is betreft de maatschappelijke opbrengsten die het cultuurbeleid in Deventer oplevert. Hierbij wordt gebruik gemaakt van de vijf waarden van cultuur die in het beleid van de gemeente Deventer aan de orde zijn gesteld. In dit hoofdstuk zijn de bronnen een peiling bij het Digipanel Deventer en de gehouden interviews. Dit hoofdstuk eindigt met een conclusie. In het volgende hoofdstuk 5 wordt gekeken naar cultuurlasten aan de hand van de gemeentelijke begroting en benchmarkgegevens van het CBS, ook in verhouding tot de maatschappelijke opbrengsten.

4.2 Vijf waarden van cultuur

De gemeente Deventer besteedt in haar beleid aandacht aan maatschappelijke opbrengsten van cultuurbeleid. Bij de bespreking van de cultuurvisie in 2019 nam de raad een motie⁵¹ aan waarbij onder andere vijf verschillende en uiteenlopende waarden van cultuur genoemd zijn. Deze zijn verder uitgewerkt in het uitvoeringsprogramma cultuur. Het zijn vijf waarden die naar voren komen bij een aantal uitgevoerde maatschappelijke kosten-baten analyses (MKBA) binnen de culturele sector. De genoemde vijf waarden leggen een verbinding tussen cultuur en allerlei maatschappelijke opbrengsten, zoals economische, sociale, identiteitsvormende en welzijnsopbrengsten van cultuur. In tabel 4.1 staan de kernwoorden aangegeven die deze waarden karakteriseren.

Tabel 4.1 - De vijf waarden van cultuur zoals gebruikt door Atlas voor gemeenten, in kernwoorden, met operationalisatie in Digipanel ook in kernwoorden.

Waarden	Kernwoorden	Operationalisatie in peiling Digipanel
Gebruikswaarde	Betalen voor cultuur	Indirect via eigen bijdrage
Bestaanswaarde	Lokale identiteit, trots	Belang van aanbod cultuur
Economische waarde	Werkgelegenheid, bijkomende bestedingen	Bezoekers trekken via cultuur
Sociale waarde	Onderwijs, leefbaarheid, gezondheid	Positieve effecten welzijn en gezondheid
Optiewaarde	Verhoogde aantrekkelijkheid bij veel cultureel aanbod	Belang van gebruik kunnen maken van aanbod cultuur

De eerste waarde, de gebruikswaarde, is wat mensen willen betalen voor toegang tot cultuur, het gaat ook om reiskosten en dergelijke. De tweede waarde is de bestaanswaarde van cultuur. Deze waarde ontstaat door de aanwezigheid van bijvoorbeeld een landelijk aansprekend evenement, een aansprekend podium of een bijzondere erfgoedcollectie zoals de historische binnenstad van Deventer. Dit draagt bij aan de sterke lokale identiteit en het gevoel van trots op een stad, los van het daadwerkelijke gebruik van deze voorzieningen. Anders gezegd: het gaat hier om de intrinsieke waarde van kunst en cultuur. De economische waarde, de derde, betreft de werkgelegenheidseffecten van cultuur en de bestedingen van toeristen en andere cultuurbezoekers van buiten Deventer, zoals in de horeca. De sociale waarde, de vierde, betreft de effecten van cultuur op terreinen als onderwijs, leefbaarheid en gezondheid. Zo dragen culturele

⁵¹ Raadsvergadering 19 juni 2019 Motie Cultureel Perspectief 2020-2030.

instellingen en allerlei verenigingen bij aan de cultuurparticipatie en sociale binding in de stad en in de dorpen. De optiewaarde is de vijfde waarde van cultuur. De veronderstelling is dat particulieren en bedrijven bereid zijn een hogere prijs te betalen voor een locatie, zoals een stad, waar veel cultureel aanbod is.

Beleidsmatig, in het geval van de gemeente Deventer, zijn maatschappelijke opbrengsten in verband te brengen met beleidsdoelstellingen als publieksbereik, cultuurparticipatie (gebruik maken van cultuur) en integrale benadering. Deze laatste doelstelling is onder andere gericht op het verbinden van het domein cultuur met andere gemeentelijke domeinen zoals het sociaal domein. En daarmee wordt een verbinding gelegd met de sociale waarde van cultuur. De intrinsieke waarde van cultuur, de bestaanswaarde van cultuur, wordt in de inleiding van de cultuurvisie als belangrijke waarde genoemd. De economische waarde van cultuur komt in alle beleidsdocumenten naar voren, vaak gekoppeld aan het belang van bezoekers aan culturele evenementen in Deventer.

4.3 Maatschappelijke opbrengsten voor inwoners

Er is een peiling uitgevoerd naar de maatschappelijke opbrengsten van cultuur, mede aan de hand van de vijf waarden van cultuur.

In de eerste helft van juli 2022 hebben 856 deelnemers van het Digipanel Deventer de vragenlijst ingevuld. Op basis van de kenmerken van de leden van het Digipanel is de verwachting dat de respondenten wat positiever ten opzichte van het onderwerp cultuur staan dan de gemiddelde Deventenaar. Er zijn uitsplitsingen gemaakt naar opleiding (deels ook een indicator voor inkomen) en leeftijd om de resultaten verdieping te geven.

Cultuurwaarden algemeen

Voor vier van de vijf waarden is gevraagd naar het belang dat men zelf geeft aan deze waarden. In Tabel 4.2. staan percentages die aangeven welk deel van de respondenten de waarde belangrijk vindt voor zichzelf.

Tabel 4.2 - Digipanel: 4 waarden van cultuur, % (heel) belangrijk/(helemaal) mee eens, zie ook bijlage 6.

Waarden	Kernwoorden	Zelf
Bestaanswaarde	Belang van aanbod cultuur	76%
Economische waarde	Belang van bezoekers trekken via cultuur	77%
Sociale waarde	Eens met positieve effecten welzijn en gezondheid	72%
Optiewaarde	Belang van gebruik kunnen maken van aanbod cultuur	71%

Bij alle antwoorden is 70 procent of meer positief. Dit is het meest in het oog springende resultaat en dit laat zien dat de vier uiteenlopende waarden van cultuur belangrijk gevonden worden door de respondenten.

De vijfde waarde van cultuur is de gebruikswaarde. Mensen zijn bereid te betalen voor culturele activiteiten en besteden daarnaast vaak extra geld, bijvoorbeeld aan vervoer en horeca. Bij deze gebruikswaarde is gevraagd naar de eigen bijdrage voor een cultureel bezoek: een culturele voorstelling, een bezoek aan een museum en een bezoek aan een amateurvoorstelling, zie bijlage 6 voor de antwoorden. Men is bereid meer te betalen voor een bezoek aan een schouwburg dan

voor een bezoek aan een museum. Voor een amateurvoorstelling is de gemiddelde eigen bijdrage het laagst. Deze volgorde laat de normale prijsopbouw van schouwburg versus museum versus amateurvoorstelling zien. De eigen bijdrage die men wil betalen voor het schouwburgbezoek lijkt aan de lage kant als gekeken wordt naar de werkelijke toegangsprijzen voor schouwburgbezoek. Dit duidt er mogelijk op dat voor een deel van de Deventenaren de schouwburg (te) duur is.

Cultuurwaarden naar opleiding

Een belangrijke vraag bij de uitkomst dat de respondenten de vier waarden gemiddeld van belang vinden, is of er tussen verschillende groepen relevante verschillen zijn. Doelgroepenbeleid, inclusie en publieksbereik zijn immers doelstellingen van beleid.

Daarom zijn -zoals gezegd- aanvullende analyses gedaan op een aantal achtergrondkenmerken, zoals opleidingsniveau. Er zijn drie opleidingsniveaus gemaakt: wetenschappelijk onderwijs (wo), hoger beroepsonderwijs (hbo) en middelbaar beroepsonderwijs of een overig niveau (mbo). Mbo-opgeleiden (175 personen) vormen bij deze laatste groep het grootste gedeelte, maar niet iedereen in deze groep heeft dus een mbo-diploma. De volgende tabel (4.3) laat de verschillen zien tussen deze opleidingsniveaus. Het betreft hier naast de vragen naar het belang van culturele waarden ook andere vragen naar maatschappelijke opbrengsten en een vraag naar cultuurbeleid.

Tabel 4.3 - Digipanel: antwoorden per opleidingsniveau, % (heel) belangrijk/(helemaal) mee eens, zie voor exacte vraagstelling bijlage 6⁵².

Waarden	wo	hbo	mbo
Bestaanswaarde	89%	77%	63%
Sociale waarde	88%	75%	64%
Optiewaarde	86%	75%	55%
Economische waarde	82%	81%	76%
Aanbod kunst en cultuur is reden wonen Deventer	38%	26%	11%
Minder kunst en cultuur maakt Deventer minder aantrekkelijk	83%	73%	55%
Kunst en cultuur verrijken Deventer	94%	91%	79%
Gemeente doet voldoende aan kunst en cultuur	55%	63%	58%

Uit de uitkomsten blijkt dat wo'ers de meest positieve oordelen geven, gevolgd door hbo'ers en daarna de groep met mbo'ers. Een ander opvallend resultaat is het antwoord op de vraag of het kunst en culturaanbod een reden is om in Deventer te wonen. Van de wo'ers geeft 38 procent aan dat het aanbod van cultuur een reden is om in Deventer te wonen, bij mbo'ers ligt dit op 11 procent, een duidelijk lager percentage. De verschillende antwoorden bij deze vraag tussen verschillend opgeleiden laten zien dat kunst en cultuur deels verschillend beleefd worden door mbo- versus wo-/hbo-opgeleiden.⁵³

⁵² Het deel van de respondenten dat bij deze vragen het antwoord "weet niet/geen mening" gaf, is in deze tabel buiten beschouwing gelaten.

⁵³ Er waren ook vragen over hoe belangrijk men de vier waarden voor "inwoners van Deventer" vond. Het blijkt dat men daar gemiddeld en over het algemeen een wat hoger belang geeft dan bij dezelfde vragen over het belang voor "zelf". Dit laatste effect treedt het sterkst op bij mbo'ers: zij geven gemiddeld bij bestaanswaarde en optiewaarde aan dat het voor anderen belangrijker is. Mogelijk is dit een indicatie dat zij inschatten dat anderen er meer aan hebben.

Een laatste resultaat dat bij deze tabel 4.3 genoemd kan worden is dat een (kleine) meerderheid aangeeft dat zij vinden dat de gemeente voldoende doet aan kunst en cultuur. De rest van de respondenten is neutraal (25% van de totale groep), vindt dat er onvoldoende gebeurt (12% van de totale groep) of heeft geen mening (10% van de totale groep). Dit resultaat zou in aanvullend onderzoek verder uitgesplitst kunnen worden: waar ligt de behoefte van de groep die neutraal is, geen mening heeft of het niet voldoende vindt? Dit kan in een volgend onderzoek naar publieksbereik verder uitgezocht worden⁵⁴.

Er zijn aan de panelleden 23 verschillende culturele activiteiten/ locaties/ evenementen voorgelegd met de vraag er maximaal acht aan te kruisen die men het hoogst waardeert⁵⁵. In tabel 4.4. staan de 11 activiteiten waarbij opleidingsniveau de waardering beïnvloedt.

Tabel 4.4 - Digipanel: Uiteenlopende antwoorden per opleidingsniveau, % dat betreffende activiteit/locaties/evenement hoogst waardeert⁵⁶

Culturele activiteiten/locaties/evenementen	mbo	hbo	wo
Dickens Festijn	58%	42%	33%
Openbare Bibliotheek	36%	49%	59%
Zomerkermis	34%	15%	7%
Burgerweeshuis	26%	34%	36%
MIMIK	24%	46%	58%
Bergkerk	23%	29%	31%
Stadsarchief/Atheneumbibliotheek	10%	16%	24%
Kunstcircuit	5%	10%	13%
Salland 1	5%	1%	1%
Kunstenlab	3%	10%	9%
Brut (De Nieuwe Oost)	0%	2%	2%

Het Dickens Festijn is onder mbo'ers het meest gewaardeerd. Ook de zomerkermis scoort bij de mbo'ers hoger dan bij hbo'ers en wo'ers. MIMIK wordt minder hoog gewaardeerd onder mbo'ers. Bij Kunstcircuit, Kunstenlab en Brut gaat het om veel lagere percentages, maar ook hier zijn relatief lage waarderingen gegeven door mbo'ers. Voor Salland 1 geldt dat het ook om lage percentages gaat, Salland 1 is iets populairder bij mbo'ers. Voor de lagere percentages geldt wel dat de verschillen voorzichtig geïnterpreteerd moeten worden wegens de lage aantallen.

Opleidingsniveaus zijn gekoppeld aan inkomen, gemiddeld genomen. Het meedoen aan cultuur vereist vaak een eigen bijdrage. Als gekeken wordt naar de vraag naar een "redelijke eigen bijdrage" voor een schouwburgbezoek, dan laten de onderstaande antwoorden per opleidingsniveau ook zien dat mbo'ers een lagere eigen bijdragen kiezen dan de anderen (Tabel 4.5.). De drempel om de eigen bijdragen te betalen om gebruik te maken van cultuuraanbod ligt gemiddeld lager bij de hbo'ers en wo'ers. Ook hier geldt dat de beleidsdoelstelling om meer publiek te bereiken minder goed te realiseren is onder mbo'ers, als er sprake is van eigen

⁵⁴ In de midterm-review is sprake van een cultuurparticipatieonderzoek in begin 2024.

⁵⁵ Daarvoor was er een vraag welke (maximaal 8) activiteiten men het beste kent. Zie voor de resultaten vraag 11 uit bijlage 6.

⁵⁶ Het deel van de respondenten dat bij deze vragen het antwoord "weet niet/geen mening" gaf is in deze tabel buiten beschouwing gelaten.

bijdragen. Verder is het zo dat ook tabel 4.4. duidelijk maakt dat verschillende doelgroepen qua opleiding deels verschillende voorkeuren hebben. Daar kan men (instellingen, gemeente) mogelijk op inspelen, door gerichte marketing op bepaalde doelgroepen en zeker ook door gericht publieksonderzoek te doen. Dit kan worden uitgevoerd via culturele instellingen, dit past volledig bij de beleidsdoelstelling om het publieksbereik te vergroten.

Tabel 4.5 - Digipanel: Redelijke eigen bijdrage culturele voorstelling, bv. in schouwburg, procentuele verdeling per opleidingsniveau⁵⁷

Wat vind je een redelijke eigen bijdrage bij bezoek aan bv. de schouwburg?	mbo	hbo	wo
0 euro	5%	2%	0%
1-4 euro	6%	2%	1%
5-10 euro	27%	16%	8%
11-20 euro	42%	45%	52%
Meer dan 20 euro	12%	29%	35%
Weet niet	8%	6%	4%

Cultuurwaardering naar leeftijd

Naast opleiding is ook leeftijd een factor die tot uiteenlopende oordelen leidt met betrekking tot het voorgelegde culturele aanbod (Tabel 4.6.). Zoals eerder aangegeven, zijn er relatief weinig deelnemers van het Digipanel onder de 35 jaar, dus die resultaten moeten voorzichtig geïnterpreteerd worden. De onderstaande 13 culturele activiteiten laten een relevant verschil zien tussen leeftijdsklassen, bij de andere 10 culturele activiteiten zijn die verschillen er niet.

Tabel 4.6 - Digipanel: Uiteenlopende antwoorden per leeftijd, % dat betreffende activiteit/locaties/evenement hoog waardeert⁵⁸

Culturele activiteiten/locaties/evenementen	Tot 35 jaar	35-50 jaar	50-65 jaar	> 65 jaar
Deventer op Stelten	64%	68%	68%	52%
Deventer Boekenmarkt	64%	43%	54%	59%
Burgerweeshuis	61%	48%	41%	20%
Lebuinuskkerk	33%	24%	19%	19%
De Hip	30%	26%	24%	13%
Speelgoedmuseum	18%	29%	17%	25%
Bergkerk	18%	17%	26%	33%
De Waag	15%	20%	27%	38%
Het Theaterschip	6%	2%	6%	2%
De Perifeer	6%	4%	2%	1%
Amateurkunst (b.v. koren en orkesten uit Deventer)	6%	12%	17%	22%
Brut (De Nieuwe Oost)	3%	3%	1%	1%

⁵⁷ Er was sprake van een keuze tussen de 23 genoemde onderwerpen. Men kon maximaal 8 kiezen bij deze vraag naar waardering. De aanvullingen die men kon geven bij het onderzoek maken duidelijk dat de gekozen onderwerpen (sterk) positief gewaardeerd werden. Zie verder bijlage 6.

⁵⁸ Het deel van de respondenten dat bij deze vragen het antwoord "weet niet/geen mening" gaf is in deze tabel buiten beschouwing gelaten. Zie verder bijlage 6.

De tabel laat zien dat de waardering voor het Burgerweeshuis leeftijdsafhankelijk is, maar ook door 20 procent van de 65-plussers wordt het Burgerweeshuis gewaardeerd. Deventer op Stelten spreekt alle leeftijdsklassen aan. Bij de 65-plussers scoren de Boekenmarkt, De Waag, Bergkerk, Speelgoedmuseum en amateurkunst relatief hoog. Voor leeftijd geldt dus wat voor opleiding ook geldt: wanneer bepaalde instellingen/locaties publiek uit bepaalde leeftijdsklassen trekken, dan kan hierop ingespeeld worden door betreffende instellingen, via publieksonderzoek of gerichte marketing.

4.4 Maatschappelijke opbrengsten volgens de sector

De gemeente houdt zich niet bezig met de inhoud van culturele uitingen, dat is aan de instellingen en culturele makers zelf. Tegelijkertijd heeft de gemeente beleidsdoelstellingen zoals publieksbereik, aandacht voor jongeren, cultuurparticipatie, doelgroepen betrekken en een integrale aanpak binnen de gemeente. Verder wil de gemeente dat instellingen zich houden aan de codes voor diversiteit, inclusie en fair practice. Ook bespreekt de gemeente in het uitvoeringsprogramma -zoals gezegd- de uiteenlopende waarden die cultuur kan hebben.

Bij de interviews geven instellingen aan dat ze weinig sturing ervaren vanuit de gemeente op maatschappelijke opbrengsten van cultuurbeleid. De financiering die genoemd wordt komt uit cultuur of sociaal domein/meedoen of van buiten de gemeente Deventer. Aan de ene kant vinden veel initiatieven van instellingen gericht op maatschappelijke opbrengsten hun weg wel. Aan de andere kant geldt dat voor een vergelijkbare financiering en voor gewenste afstemming van beleid vanuit de gemeente, een integrale benadering/coördinatie vanuit de gemeente wenselijk wordt genoemd. Er wordt verder expliciet aangegeven in interviews dat de gemeente ook gewoon mag vragen om bepaalde activiteiten van een instelling of samenwerkende instellingen, of vaker een (maatschappelijk) vraagstuk mag voorleggen.

Er zijn organisaties, zoals de bibliotheek en het kunscircuit, die maatschappelijke opbrengsten als belangrijk onderdeel van hun takenpakket hebben. Het organiseren van activiteiten voor of met bepaalde doelgroepen, van vluchtelingen tot personen met een beperking is een voorbeeld dat naar voren komt bij de interviews. Ook andere organisaties, zoals Burgerweeshuis, Kunstenlab, Brut en individuele makers dragen nadrukkelijk bij aan deze activiteiten. Ook het over het voetlicht brengen van de immateriële waarde van erfgoed is een voorbeeld van zo'n taak die rechtstreeks aansluit bij maatschappelijke opbrengsten en het "brede waarde" begrip van cultuur. Verder is het betrekken van burgers bij culturele activiteiten op zich natuurlijk een maatschappelijke opbrengst, het participeren op zichzelf. Hierbij is ook van belang dat bepaalde lokale activiteiten in de praktijk vooral ouder en lokaal publiek trekken. Dit geldt bijvoorbeeld voor klassieke muziek (muziekring Bathmen) en voor Cultuurhuus Braakhekke. Zo'n lokale culturele voorziening maakt voor ouderen cultuurparticipatie gemakkelijker. Optredens in coronatijd, buiten, waarbij bewoners op hun balkon het publiek vormden, is ook een voorbeeld⁵⁹.

In de gesprekken geven de gesprekspartners ook aan dat het duidelijk maken aan het publiek/bewoners van maatschappelijke opbrengsten ook tot draagvlak verbetering voor de maatschappelijke kosten van de culturele instellingen kan leiden. Verschillende geïnterviewden

---

⁵⁹ Zie ook de midterm-review met de beschrijving van de Deventer Balkonbeweging.

gebruiken in hun jaarverslagen en andere uitingen die maatschappelijke opbrengsten om zelf de maatschappelijke waarde van hun culturele activiteiten over het voetlicht te brengen. Er is geen sprake van een rapportage op basis van vijf waarden, het gaat hier vooral om de sociale waarde die gekoppeld wordt aan maatschappelijke opbrengsten. De economische waarde, voor bijvoorbeeld horeca en via het trekken van bezoekers van buiten de gemeente, komt in de interviews ook naar voren. De bestaanswaarde wordt regelmatig genoemd, hierbij wordt vaak verwezen naar de drie grote evenementen die een deel van de culturele identiteit van Deventer vormen.

Bij de interviews wordt ook een voorbeeld met betrekking tot verbreding van het publieksbereik naar voren gebracht uit Deventer op Stelten van begin juli 2022. Een deel van het programma speelde zich niet als vanouds af in de binnenstad maar in wijken waar Deventer op Stelten tot nu toe geen voorstellingen gaf. Hierbij speelde naast verbreding van het publieksbereik overigens ook spreiding van bezoekers, gezien corona, een rol. De uitbreiding naar wijken buiten het centrum, leidde bijvoorbeeld in de Rivierenwijk tot allerlei reacties die voor een groot deel van het publiek als waardierend zijn ervaren door de organisatoren. Tegelijkertijd leidde het uitstapje ook tot vragen vanuit andere inwoners (“minder groots dan andere jaren”) en van de horeca in de binnenstad, omdat de binnenstad minder kon profiteren van de bezoekers van het evenement.

Een voorbeeld van maatschappelijke opbrengsten dat te maken heeft met de openbare ruimte, is het Vogeleiland. Er is vanuit de gemeente flink geïnvesteerd om het achterstallig onderhoud te herstellen, na een terugname in beheer door de gemeente. Ook heeft de gemeente geïnvesteerd in beveiliging (hekken) en in een vernieuwd paviljoen met nieuwe horeca bij Vogeleiland. Het culturele project Vogeleiland heeft ook bijgedragen aan het aantrekkelijker maken van openbare ruimte die deels verwaarloosd was, in een samenwerkingsverband met Kunstenlab en dEVENTer. Door de genoemde initiatieven en investeringen is eerdere overlast verdwenen, en de ruimte wordt gebuikt voor recreatie, cultuureducatie en horeca. Het Vogeleiland verbindt twee uiteenlopende wijken van Deventer.

4.5 Conclusies met betrekking tot maatschappelijke opbrengsten

De eerste conclusie is dat er brede herkenning en steun is voor de vijf waarden van cultuur en voor maatschappelijke opbrengsten van cultuur. Het aanbod van culturele activiteiten is bekend en wordt gemiddeld positief gewaardeerd. Het aanbod van cultuur is ook bij een niet onaanzienlijke groep een reden om in Deventer te wonen. Een kleine meerderheid vindt dat Deventer voldoende doet aan kunst en cultuur. Van de restgroep is het grootste gedeelte neutraal of heeft geen mening, een kleiner gedeelte vindt dat er onvoldoende gebeurt door de gemeente. Zowel via publieksonderzoek van culturele instellingen als via ander onderzoek naar cultuurparticipatie, zijn er mogelijkheden om dit verder uit te zoeken.

De tweede conclusie is dat verschillend opgeleiden het aanbod van cultuur deels verschillend beoordelen. Dit geldt deels ook voor verschillende leeftijdsklassen. Het aanbod van kunst en cultuur is, zeker voor een deel van wo-opgeleiden en hbo-opgeleiden, een reden om in Deventer te wonen. Dit is van belang in verband met de beleidsambitie om jonge, creatieve mensen aan Deventer te binden door middel van een gericht beleid. Deventenaren met een mbo-opleiding hebben deels andere waarderingen over het cultureel aanbod dan hbo- en wo-opgeleiden. Ze zijn deels ook minder positief over de waarden van cultuur, ze noemen het aanbod van kunst en

cultuur ook duidelijk minder vaak als reden om in Deventer te wonen en ze geven aan minder te willen betalen voor cultuur. De gemeente kan via eigen onderzoek of via onderzoek van culturele instellingen verschillende doelgroepen goed in kaart te brengen, inclusief jongeren. Dit sluit aan bij bestaande beleidsdoelstellingen met betrekking tot verbreding van het publieksbereik. Instellingen en gemeente kunnen vervolgens via gerichte marketing doelgroepen benaderen, deze doelstellingen zijn vanwege de coronacrisis onvoldoende tot uitvoering gekomen de laatste jaren.

De derde conclusie is dat geïnterviewden van culturele instellingen laten zien dat er in de praktijk veel mogelijkheden zijn om maatschappelijke opbrengsten te realiseren, dit blijkt bijvoorbeeld uit de in 5.4 genoemde voorbeelden van Deventer op Stelten en Vogeleiland. Er is nu weinig sturing vanuit beleid met betrekking tot deze maatschappelijke opbrengsten.

Als gekeken wordt naar het normenkader, dan zijn er beleidsmatig verbeteringen noodzakelijk, met name met betrekking tot het verder uitwerken van maatschappelijke opbrengsten in beleid. De gemeente werkt de uiteenlopende waarden van cultuur wel uit in het uitvoeringsprogramma, maar stuurt hier beleidsmatig niet actief op. Een verdere beleidsmatige uitwerking is mogelijk via uitgewerkte doelstellingen als publieksbereik, doelgroepen en een integrale aanpak die aansluiten bij het brede waarden begrip dat gebruikt is om maatschappelijke opbrengsten uit te werken. Instellingen rapporteren daar ook nog niet over, maar gebruiken de waarden (deels) al wel.

Norm	Score
De gemeente Deventer laat in de uitwerking van haar beleid de uiteenlopende waarden, die gekoppeld kunnen worden aan cultuur, zien. Bijvoorbeeld de economische, de sociale of de intrinsieke waarde van cultuur.	

5. Afweging van lasten en opbrengsten

5.1 Inleiding

De onderzoeksvraag die in dit hoofdstuk wordt beantwoord is: hoe verhouden de cultuurlasten van de gemeente aan kunst en cultuur zich tot de opbrengsten voor de gemeente? Het vorige hoofdstuk bracht de maatschappelijke opbrengsten in kaart. In dit hoofdstuk komen de cultuurlasten aan bod en wordt een vergelijking gemaakt tussen die kosten en de maatschappelijke opbrengsten. Bij de cultuurlasten gaat het om absolute cultuurlasten per inwoner exclusief afschrijvingen van investeringen en inclusief afschrijvingen van investeringen. En het gaat over de verdeling van cultuurlasten over de verschillende domeinen.

5.2 Cultuurlasten exclusief afschrijvingen van investeringen

De gemeente Deventer geeft jaarlijks ongeveer 13 miljoen euro uit aan cultuur⁶⁰. Deze uitgaven zijn min of meer constant gebleven in de onderzochte periode. Ook de begroting voor 2023, inclusief de meerjarenplanning, laat zien dat er sprake is van min of meer gelijkblijvende budgetten. Extra uitgaven met betrekking tot coronasteun zijn gefinancierd vanuit specifieke en tijdelijke landelijke regelingen.

Uit een benchmark van de cultuurlasten per inwoner die op verzoek van de raad is opgenomen in het uitvoeringsprogramma cultuur (2020) blijkt dat de uitgaven in Deventer in dezelfde orde van grootte vallen als die van de meeste referentiegemeenten⁶¹. Het uitvoeringsprogramma vermeldt daarnaast de cultuurlasten per inwoner gemiddeld voor de negen grootste steden⁶² van Nederland. De lasten (of anders gezegd uitgaven) daar liggen gemiddeld ongeveer een kwart hoger dan die in Deventer.

Verdeling over domeinen

In het uitvoeringsprogramma cultuur staat ook een vergelijking van de verdeling van de (begrote) cultuurlasten⁶³ over de verschillende cultuurdomeinen in Deventer met de gemiddelde verdeling van alle Nederlandse gemeenten naar grootteklasse. Er zijn geen hele grote afwijkingen van het gemiddelde, maar wel een aantal verschillen (zie tabel 5.1.).

---

⁶⁰ De totale maatschappelijke kosten zijn natuurlijk hoger dan de cultuurlasten. Bijvoorbeeld omdat sommige instellingen bijdragen van andere instanties ontvangen (b.v. provincie Overijssel of het Rijk) en/of mede functioneren door de inzet van (soms grote groepen) vrijwilligers. Ook investeringen in cultureel vastgoed en de eigen bijdragen van culturele bezoekers zijn maatschappelijke kosten.

⁶¹ De gemeenten tussen de 80.000 en 120.000 inwoners in de top-30 van de cultuurindex Atlas voor gemeenten 2018.

⁶² Het zijn niet de negen grootste steden van het land maar de door het ministerie van OCW gedefinieerde culturele G9 (Amsterdam, Rotterdam, Den Haag, Utrecht, Arnhem, Eindhoven, Enschede, Groningen en Maastricht).

⁶³ Gebaseerd op de begrote subsidies uit de cultuurvisie (pag. 19).

Tabel 5.1 - Cultuurlast per domein gemeente Deventer (x € 1.000). Bron: Gemeente Deventer (peil 2020) en procentuele verdeling cultuurlasten Nederlandse gemeenten. Bron: CBS -Onderzoek detaillering cultuurlasten gemeenten en provincies, 2018 (peil 2017).

Cultuurlasten	Gemeente	in %	Gemeenten	Gemeenten	Gemeenten
	Deventer		100-150.000	50-100.000	landelijk
Totaal	13.061	100%	100%	100%	100%
Podiumkunsten & film*	3.407	26%	29%	32%	30%
Bibliotheken**	3.212	25%	22%	22%	21%
Lokale media	55	0,4%	1%	1,3%	1,4%
Erfgoed & musea***	3.257	25%	24%	20%	23%
Kunst- & cultuureducatie	1.373	11%	15%	13%	11%
Beeldende kunst	320	2%	2%	3%	3%
Overig	1.437	11%	7%	9%	11%

* in Deventer incl. evenementen

** in Deventer excl. Athenaeumbibliotheek, valt onder Erfgoed & musea

*** excl. wettelijke taken Monumenten en Archeologie

Uit de toelichting van de gemeente: “Hierin valt op dat het aandeel podiumkunsten inclusief evenementen binnen de totale cultuurlasten van de gemeente Deventer lager ligt dan gemiddeld. Het aandeel bibliotheek ligt juist hoger; dit geldt ook voor erfgoed (incl. Athenaeumbibliotheek). Het aandeel beeldende kunst ligt in Deventer rond het gemiddelde van vergelijkbare gemeenten. Kunst- en cultuureducatie ligt rond het landelijk gemiddelde, maar lager dan in vergelijkbare gemeenten. Het aandeel lokale media ligt in Deventer fors lager dan gemiddeld”.

Dat het aandeel bibliotheek hoger ligt dan elders komt waarschijnlijk doordat er in Deventer relatief veel filialen zijn. Dat het aandeel kunst- en cultuureducatie lager ligt dan bij vergelijkbare gemeenten heeft o.a. te maken met bezuinigingen op cultuureducatie in de vrije tijd in 2017.

Incidentele subsidies schouwburg en Burgerweeshuis en lagere lasten MIMIK in 2021

Naast de structurele subsidies verstrekt de gemeente reeds langjarig extra incidentele subsidies aan de schouwburg en (in mindere mate) het burgerweeshuis. Voor peiljaar 2020 betreft dit de volgende vastgestelde subsidiebedragen (los van coronasteun): schouwburg € 290.000 (seizoen 2020-2021) en burgerweeshuis € 50.000 (amendement Burgerweeshuis 2019). Als die lasten worden opgeteld bij het bedrag podiumkunsten & film, dan komen die uitgaven op 28% i.p.v. 26% van het totaal, dus wat dichterbij het gemiddelde van de benchmark gemeenten met 100.000-150.000 inwoners. Aan de andere kant: De structurele subsidie voor MIMIK was bij de cultuurvisie begroot op €747.000 (deels aanloopsubsidie). Vanaf 2021 werd dat een structurele subsidie € 460.000. Het aandeel cultuurlasten voor podiumkunsten komt hiermee weer uit op de genoemde 26%.

5.3 Cultuurlasten inclusief afschrijvingen van investeringen

Voor dit rekenkameronderzoek is ook nader gekeken naar de CBS-publicaties over detaillering van de cultuurlasten van Nederlandse gemeenten. Er zijn cijfers beschikbaar over uitgaven in 2017, 2019, 2020 en 2021. Het CBS vraagt gemeenten bij hun opgave van de lasten ook rekening te houden met investeringen in vastgoed en de afschrijving daarvan in dat jaar⁶⁴. De cultuurlasten die het CBS rapporteert op basis van de gemeentelijke opgave liggen daarom logischerwijs hoger dan die in het uitvoeringsprogramma zijn genoemd. In tabel 5.2. staat de ontwikkeling van de cultuurlasten per inwoner in Deventer. Daarnaast staat er de ontwikkeling van de gemiddelde cultuurlasten per inwoner van alle 14 gemeenten met een inwonertal tussen 100.000 en 150.000 inwoners (peil 1-1-2021)⁶⁵ en voor 2020 en 2021 de cultuurlasten van de referentiegemeenten die ook in het uitvoeringsprogramma cultuur staan (gemeenten van 80.000-120.000 inwoners uit de top 30 van de algemene cultuurindex 2018, zie hoofdstuk 2).

Tabel 5.2 - Cultuurlast per inwoner in €. Bron: CBS onderzoek detaillering cultuurlasten gemeenten en provincies. Bewerking I&O Research.

Jaar	Deventer	Benchmark gemeenten 100.000-150.000 inwoners (gemiddeld)	Benchmark uitvoeringsprogramma (gemiddeld)	Landelijk (gemiddeld)
2017	162	130	incomplete waarnemingen	108
2019	168	129	incomplete waarnemingen	111
2020	189	136	153	114
2021	191	136	151	118

Uit de cijfers valt op te maken dat de cultuurlasten per inwoner relatief hoger zijn en sterk gestegen zijn tussen 2019 en 2020 (door investeringen in vastgoed, zoals MIMIK en bibliotheek). Landelijk is er tussen 2017-2021 een beperktere stijging, die we ook zien bij de benchmark gemeenten 100.000-150.000 inwoners.

Verdeling over domeinen

Om te kijken naar de cultuurlasten inclusief investeringen per domein is tabel 5.3 opgesteld op basis van een maatwerk tabel van het CBS⁶⁶. Deventer wordt hier vergeleken met 13 gemeenten met 100.000-150.000 inwoners. Deventer had -zoals hierboven al gesignaleerd- in 2021 de

⁶⁴ Wat natuurlijk ook afhangt van de afschrijvingstermijn, die kan verschillen tussen gemeenten.

⁶⁵ Leeuwarden, Emmen, Deventer, Alkmaar, Alphen aan den Rijn, Delft, Dordrecht, Leiden, Zoetermeer, Maastricht, Venlo, Westland, Zwolle en Ede.

⁶⁶ <https://www.cbs.nl/nl-nl/maatwerk/2022/45/detaillering-cultuurlasten-gemeenten-en-provincies-2020-2021>.

hoogste cultuurlasten per inwoner maar ook de hoogste cultuurinkomsten⁶⁷ per inwoner (zie laatste kolom), het is onduidelijk waar deze hoogste inkomsten op gebaseerd zijn. Ook andere historische gemeenten hebben relatief hoge lasten. De lasten voor Erfgoed⁶⁸ en Media (daarbinnen vooral de bibliotheek) zijn voor Deventer het meest afwijkend. Voor de bibliotheek hebben de lasten mogelijk te maken met de eerdergenoemde ‘meerdere filialen’ en/of met de investeringskosten van de nieuwbouw die werd opgeleverd in 2018.

---

⁶⁷ Uit de toelichting van het CBS bij de maatwerktabel staat dat het om baten gaat die geboekt zijn op de posten 5.3 t/m 5.6. Verder zegt het CBS in de toelichting: “Tevens zijn in dit onderzoek de cultuurbaten (steunpakketten) uit het gemeentefonds meegenomen voor die jaren. Deze baten zijn niet geoormerkt en er is dus geen directe relatie met de cultuurlasten. Echter is het goed mogelijk dat gemeenten deze (gedeeltelijk) hebben ingezet ter dekking van de cultuurlasten”.

⁶⁸ Mogelijk boeken andere historische gemeenten uitgaven voor Erfgoed op andere posten.

Tabel 5.3 - Cultuurlasten en inkomsten per inwoner 2021 gemeenten 100.000-150.000 inwoners. Bron CBS, bewerking I&O Research.

		Cultuurlasten per inwoner (€)															Cultuur- inkomsten per inwoner (€)
		Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie						Musea			Cultureel erfgoed	Media					
		Totaal	5.3 - Totaal	5.3.1 - Podium- kunsten	5.3.2 - Beeldende kunst en vormgeving	5.3.3 - Kunst- en cultuur educatie	5.3.4 - Film en video	5.3.5 - Overig	5.4 - Totaal	5.4.1 - Musea	5.4.2 - Historische archieven	5.5 - Cultureel erfgoed	5.6. Totaal	5.6.1 - Bibliotheken	5.6.3 - Lokale pers en omroep	5.6.4 - Overig	5.3 t/m 5.6 - Totaal
Gemeente	Aantal inwoners																
Leeuwarden	124.481	110	70	38	8	12	1	11	19	9	10	0	21	20	1	-	3
Emmen	107.024	89	62	39	10	12	0	2	-	-	-	1	26	25	-	0	3
Deventer	101.236	191	67	36	3	10	-	18	27	15	12	49	47	47	1	-	26
Alkmaar	109.896	162	89	13	2	13	1	60	30	30	-	15	27	27	-	-	1
Alphen aan den Rijn	112.587	72	35	23	-	13	-	-	4	0	3	7	26	24	2	-	7
Delft	103.581	182	38	18	3	17	-	-	101	70	32	1	42	41	1	-	16
Dordrecht	119.115	177	68	22	2	19	5	19	79	78	0	6	25	22	2	-	20
Leiden	124.093	190	74	53	2	17	-	2	64	64	-	19	33	31	2	-	10
Zoetermeer	125.267	102	59	26	5	25	0	3	6	6	0	2	35	35	1	-	21
Maastricht	120.227	178	119	55	6	29	3	25	3	3	-	6	50	46	3	-	21
Venlo	101.988	129	82	56	-	4	1	21	23	14	9	4	20	17	3	-	2
Westland	111.382	68	31	-	22	1	-	8	10	4	6	3	24	22	2	-	4
Zwolle	129.840	156	84	nb	nb	nb	nb	nb	30	nb	nb	5	37	nb	nb	nb	2
Ede	118.530	97	49	nb	nb	nb	nb	nb	12	nb	nb	6	30	nb	nb	nb	12
Totaal	1.609.247	136	67	32	5	15	1	14	29	24	5	9	32	30	1	0	11

5.4 Maatschappelijke opbrengsten en actueel aanbod afgewogen tegen cultuurlasten

De maatschappelijke opbrengsten zijn uitgewerkt in het vorige hoofdstuk. De deelnemers van het Digipanel beoordelen zowel de economische waarde van cultuur als andere waarden van cultuur, de sociale waarde, de bestaanswaarde en de optiewaarde als belangrijk voor henzelf. Zij beoordelen in meerderheid het beleid van de gemeente als voldoende, er is relatief wel een grote groep die zich wat dit betreft neutraal opstelt of geen mening heeft.

Een deel van de deelnemers van het Digipanel geeft aan dat het aanwezige aanbod van kunst en cultuur een reden is om in Deventer te wonen. Dit geldt met name voor hbo- en wo- -opgeleiden. Dit is van belang in verband met de beleidsambitie om jonge, creatieve mensen aan Deventer te binden door middel van een gericht beleid. Het onderzoek onder het Digipanel laat zien dat kunst en cultuur per opleidingsgroep (en daarmee ook inkomensgroep) deels verschillend beleefd wordt. Het is van belang om bij de beleidsontwikkeling de (deels) verschillende cultuurwaarderingen te betrekken: hbo- en wo- opgeleiden kijken deels verschillend dan mbo opgeleiden naar het culturele aanbod.

Het actuele aanbod van cultuur wordt beschreven in hoofdstuk 2. Uit tabel 2.1 blijkt dat Deventer op de benchmark van 50 grootste gemeenten voor podiumkunsten beter scoort dan op basis van de omvang van de bevolking verwacht mag worden (27ste plaats, 31ste qua bevolking). Dit is op basis van de deelonderdelen pop en toneel, klassiek doet het iets minder goed (33ste plaats). Aan cultuurlasten voor podiumkunsten geeft Deventer (zie bovenstaande tabel 5.3) 36 euro per inwoner uit, iets boven het gemiddelde van 32 euro voor gemeenten 100.000-150.000 inwoners. In hoofdstuk 2 (o.a. tabel 2.2) was de conclusie dat Deventer op het gebied van erfgoed een sterke positie heeft. Als gekeken wordt naar de cultuurlasten daarvan, dan zijn deze ook duidelijk boven het gemiddelde (zie tabel 5.3).

Als de maatschappelijke opbrengsten (hoofdstuk 4) en de benchmarks op basis van het aanbod van cultuur (hoofdstuk 2) gerelateerd worden aan de hierboven gerapporteerde cultuurlasten, dan laat deze afweging zien dat hoger dan gemiddelde lasten van de gemeente Deventer leiden tot maatschappelijke opbrengsten die positief gewaardeerd worden, inclusief de vijf waarden van cultuur. Daarnaast laten de beschikbare benchmarks voor podiumkunsten zien dat bovengemiddelde cultuurlasten samengaan met bovengemiddelde scores op benchmarks voor cultuuraanbod.

Naast deze kwalitatieve en deels kwantitatieve insteek (op basis van de benchmarks) wordt in het kader hierna kort ingegaan op de uitkomsten van een volledig kwantitatieve afweging van lasten en baten.

Maatschappelijk kosten-baten analyses (MKBA) in de cultuursector

Er zijn enkele MKBA-analyses gedaan om de kosten en baten van het cultureel aanbod in Nederland in beeld te brengen. Het betreft bijvoorbeeld de gemeenten Amersfoort en Utrecht. Voor de (geldelijk ingeschatte) uitkomsten van beide brede culturele MKBA's, in Amersfoort⁶⁹ en Utrecht⁷⁰, geldt dat de (op geld gezette) maatschappelijke opbrengsten wat hoger zijn dan de maatschappelijke kosten. Met andere woorden: een investering in cultuur levert meer op dan dat het kost. In Amersfoort betrof het 5 procent rendement, in Utrecht betrof het rendement meer dan 15 procent. Het verschil zit hem er in dat in Utrecht de baten voor een groter deel ook buiten de gemeente uitkomen. Met een flinke slag om de arm: voor Deventer (o.a. met evenementen met veel bezoekers van buiten Deventer) is een grove schatting dat het rendement van cultuuruitgaven ergens tussen de uitkomsten van Amersfoort en Utrecht in ligt, dus tussen de 5% en 15%.

Soms wordt een MKBA ook gebruikt als input voor een locatiekeuze. Een recent voorbeeld daarvan is het gebruik van een MKBA voor een toekomstige nieuwe locatie van muziekcentrum Oosterpoort in Groningen.⁷¹

In het uitvoeringsprogramma cultuur is in 2020 geconstateerd dat een met de gemeenten Amersfoort en Utrecht vergelijkbare MKBA, dus een MKBA gericht op het totale cultuurbeleid, een complexe, gedetailleerde en kostbare exercitie zou zijn voor de gemeente Deventer.

5.5 Kennissessie met de raad

In september 2022 was er een kennissessie met raadsleden en fractiemedewerkers, met als toevoorders de wethouder van cultuur, ambtenaren en een lid van de rekenkamer Deventer. Tijdens een deel van de sessie is de systematiek van een kwantitatieve (econometrische) MKBA toegelicht, en is een aantal voorbeelden van MKBA-analyses besproken, ook in de culturele sector. Een MKBA kan naast een analyse van het totale beleid, ook een deelaspect van dit beleid of een specifieke vraag betreffen, en kan ook een bijdrage leveren aan de wegging van verschillende argumenten rondom een project.

Tijdens de kennissessie zijn de vijf waarden van cultuur en het onderzoeksinstrument MKBA besproken. De deelnemers brachten diverse opvattingen en invalshoeken naar voren. Er was discussie over het benadrukken van de economische waarde van cultuur en het vestigingsklimaat voor burgers en bedrijven. Er werd naar voren gebracht dat je geld maar 1 keer kunt uitgeven, en dat het kapitaliseren van kosten en opbrengsten via een MKBA daarbij kan helpen ("Zachte" waarden spelen wel degelijk een rol bij het vestigingsklimaat", "Een goed cultuuraanbod trekt bedrijven aan").

---

⁶⁹ *Het belang van kunst en cultuur voor Amersfoort, 2019, Atlas voor Gemeenten.*

⁷⁰ *Cultuurkaart Utrecht: Het belang van kunst en cultuur voor de stad Utrecht, 2017, Atlas voor Gemeenten.*

⁷¹ <https://gemeenteraad.groningen.nl/Documenten/Bijlage-7-MKBA-1.pdf>

De besparingen die maatschappelijke opbrengsten, ook op de lange termijn, voor bijvoorbeeld zorgkosten met zich meebrengen zijn ook als argument genoemd. Maar ook dat er een evenwicht nodig is tussen kosten voor cultuur en andere uitgaven. Dat bepaalde waarden niet in geld zijn uit te drukken, kwam ook naar voren.

Dat cultuur verbindt in een stad met soms grote verschillen tussen wijken, en tussen de stad en de omliggende dorpen, is ook genoemd (“Cultuur is iets van de “hele stad”, “Cultuur geeft inwoners het gevoel dat de stad van hen is”). Hierbij werd ook naar voren gebracht dat cultuur nu te veel voor “financieel welgestelden is en voor bezoekers van buiten de stad.

Dat cultuur kwaliteit toevoegt aan de stad en ook het welbevinden verhoogt is genoemd. Cultuur enthousiasmeert en stimuleert de nieuwsgierigheid. Er was ook discussie over de definitie van cultuur (“Go Ahead Eagles is ook cultuur”, “Cultuur is toch breder dan de schouwburg”, “De raad bepaalt zelf wat ze ziet als de basis voor cultuurbeleid”). Tot slot kwamen zorgen over exploitatietekorten bij culturele instellingen naar voren.

Samenvattend geldt dat er tijdens de kennissessie van gedachten is gewisseld over bovengenoemde onderwerpen. Raadsleden benadrukken deels verschillende invalshoeken op cultuur en de waarde van cultuur. Er zijn geen eensluidende conclusies geformuleerd met betrekking tot de besproken onderwerpen.

5.6 Conclusies met betrekking tot de afweging van lasten en opbrengsten

In hoofdstuk 2 is geconstateerd dat Deventer de culturele basis – gelet op de huidige bevolkingsomvang- op orde heeft. De culturele sector en de inwoners waarderen het culturele aanbod. De burgerpeiling en het onderzoek onder het culturele veld uit hoofdstuk 4 laten zien dat men maatschappelijke opbrengsten en de vijf waarden van cultuur belangrijk vindt en dat de sector hieraan in de praktijk ook deels uitvoering geeft. Hierbij is een aandachtspunt dat de opbrengsten van het cultuurbeleid voldoende worden gespreid over de Deventer bevolking. Het betreft de spreiding van aansprekend aanbod over verschillend opgeleiden en verschillende leeftijden.

Benchmarking maakt duidelijk wat de achtergrond is van de relatief hoge cultuurlasten voor Deventer en de positie van Deventer op benchmarks voor cultuurlasten en opbrengsten van cultuur (bijvoorbeeld bij podiumkunsten). Deventer heeft onder meer vanwege hogere uitgaven voor erfgoed en de bibliotheek relatief hoge lasten in vergelijking met gemeenten van 100.000-150.000 inwoners. Deventer geeft voor podiumkunsten iets boven het gemiddelde uit, en Deventer scoort op de benchmark voor culturaanbod ook iets boven het gemiddelde voor podiumkunsten.

Hoe verhouden de (cultuur)lasten van de gemeente aan kunst en cultuur zich tot de maatschappelijke opbrengsten voor de stad? Als gekeken wordt naar de bevindingen in dit onderzoek over het huidige aanbod van cultuur en de maatschappelijke opbrengsten van cultuur,

dan geldt dat die in verhouding tot de cultuurlasten redelijk in balans is. De cultuurlasten zijn relatief hoog, maar de maatschappelijke opbrengsten ook.

Wat de norm uit het normenkader betreft: er is geen sprake van een uitgewerkte onderbouwde afweging tussen maatschappelijke opbrengsten en cultuurlasten. De gemeente laat zien hoe de verdeling van uitgaven over de verschillende cultuurdomeinen zich verhoudt tot vergelijkbare steden. Maar de gemeente kan de afweging van maatschappelijke opbrengsten versus cultuurlasten beleidsmatig beter uitwerken en onderbouwen.

Norm	Score
De gemeente Deventer weegt in haar beleidsuitwerking maatschappelijke opbrengsten onderbouwd mee ten opzichte van cultuurlasten.	

Bijlage 1 – Normenkader

Om de effectiviteit vast te stellen, werken we met een set aan normen die per thema aansluiten bij de onderzoeksvragen.

Thema A: Culturele positie van Deventer

De gemeente Deventer heeft bij haar cultuurbeleid de regionale positie van Deventer goed uitgewerkt.

De gemeente Deventer heeft een passend aanbod van culturele voorzieningen in relatie tot de samenstelling en (toekomstige) omvang van haar bevolking.

Thema B: Beleid en instrumenten

De gemeente Deventer heeft haar culturele ambities duidelijk geformuleerd.

De gemeente Deventer heeft de ambities in haar cultuurbeleid consequent vertaald in beleid.

De gemeente Deventer zet in de praktijk de juiste beleidsinstrumenten in, deze sluiten SMART aan bij de gekozen ambities/beleid.

De gemeente Deventer reageert adequaat op de impact van corona op de culturele sector

Thema C: Maatschappelijke kosten en baten

De gemeente Deventer laat in de uitwerking van haar beleid de uiteenlopende waarden, die gekoppeld kunnen worden aan cultuur, zien. Bijvoorbeeld de economische, de sociale of de intrinsieke waarde van cultuur.

De gemeente Deventer weegt in haar beleidsuitwerking maatschappelijke opbrengsten onderbouwd mee ten opzichte van maatschappelijke kosten.

Thema D: Positie van de gemeenteraad

De raad is in staat (o.a. door informatievoorziening) om het beleid te kaderen en te controleren.

We hanteren de volgende kleurcodering om weer te geven hoe er wordt gescoord op de normen:

- : er wordt geheel voldaan aan de norm, er is geen verbeterpotentieel.
- : er wordt voldaan aan de norm, maar er is verbeterpotentieel.
- : er wordt niet voldaan aan de norm, verbeteringen zijn noodzakelijk.
- : de prestatie is ondermaats en verbeteringen zijn dringend nodig.

N.t.b : niet te beoordelen

Bijlage 2 – Bronnen

Atlas voor Gemeenten, (o.a.) editie 2018, thema cultuur.

<https://www.boekman.nl/actualiteit/gevolgen-coronavirus-voor-culturele-sector/>

Begrotingen en jaarverslagen gemeente Deventer en culturele instellingen

<https://codedi.nl/>

<https://www.cultuur-ondernemen.nl/governance-code-cultuur/principe/introductie>

<https://www.denvbf.nl/files/2021-jaarverslag-nvbf.pdf>

<https://www.destentor.nl/deventer/bouw-van-liefst-1700-huizen-rond-binnenstad-kan-helpen-bij-deventer-woningnood~a38feff5/>

<https://www.deventer.nl/b-amp-w/stukken-van-b-amp-w/b-amp-w-notas-openbaar/2020/02-2020-001389-uitvoeringsprogramma-cultuur.pdf>

<https://www.deventer.nl/documenten-wonen/deventer-bidbook-versie2>

<https://www.dsp-groep.nl/projecten/verkenning-cultuurregio-apeldoorn-deventer-zwolle/>

<https://fairpracticecode.nl/nl>

Jaarverslag 2021 Nederlandse Vereniging van Bioscopen en Filmtheaters –

Gerard Marlet e.a., De waarde van cultuur. Een maatschappelijke kosten-batenanalyse van de cultuuruitgaven voor de stad Utrecht (Atlas voor Gemeenten, 2018) pag. 14-15.

Gerard Marlet e.a., Het belang van kunst en cultuur in Amersfoort, 2019, Atlas voor Gemeenten.

Gerard Marlet e.a., De waarde van cultuurstad Utrecht, 2018, Atlas voor Gemeenten.

<https://www.raadvoorcultuur.nl/documenten/adviezen/2022/03/10/de-culturele-basis-op-orde>
<https://www.rtvoost.nl/nieuws/1986093/deventer-heeft-de-komende-twintig-jaar-11000-woningen-nodig>

Midterm review Uitvoeringsprogramma Cultuur 2021-2024, december 2022.

Trendprognose bevolking Deventer, mei 2020.

VNG, informatiegids 1(februari 2021) en 2 (januari 2022), Corona, cultuur en gemeenten.

Verenigingsmonitor 2021, Verenigingen voor kunstbeoefening in cijfers, LKCA, september 2021.

Bijlage 3 - Geïnterviewden

Gemeente Deventer

Wethouder Cultuur

Programmamanager Cultuur + Beleidsmedewerker Cultuur

Culturele instellingen

Directeur Mimik

Directeur Bibliotheek Deventer

Directeur Kunstcircuit

Directeur Theaterschip

Directeur Kunstenlab

Directeur Historisch Centrum Overijssel

Directeur Deventer Verhaal

Directeur Brut

Directeur Burgerweeshuis

Directeur dEVENTer

Vertegenwoordigers Kunst van hier tot Ginder, Kunstfietsroute Okkenbroek

Vertegenwoordiger Stichting Vogeleiland

Vertegenwoordiger Stichting Muziekring Bathmen

Vertegenwoordiger Cultuurhuus Bathmen

Bijlage 4 – Interviewleidraad culturele organisaties

Toelichting door onderzoekers (5 minuten)

- 1 Toelichting op onderzoek, inclusief burger/Digipanel met vragen over diverse organisaties en de hoofdvragen van RK Deventer. Procedure toelichten van maken interviewverslag en voorleggen aan respondent.
- 2 Was u hiervan op de hoogte, van dit Rekenkamer onderzoek?

Kennismaken (5 minuten)

- 3 Wat is uw functie, uw takenpakket? Hoe lang bent u in functie?
- 4 Toelichting op taken organisatie, omvang organisatie, verzorgingsgebied?
- 5 Heeft u op dit moment nog vragen aan ons over het onderzoek?

Plaats organisatie in culturele veld (5 minuten)

- 6 Hoe draait uw organisatie nu? En hoe is dat de afgelopen coronajaren gegaan?
- 7 Welke positie neemt uw organisatie in, binnen Deventer, in vergelijking met andere culturele organisaties?
- 8 Is de regionale positie van Deventer wat uw culturele voorziening betreft voldoende afgestemd met andere regionale spelers? Is er afstemmingsoverleg tussen uw organisatie en andere vergelijkbare organisaties? Zijn er samenwerkingen, is er overlap als gekeken wordt naar het aanbod van uw culturele voorziening?
- 9 Past uw culturele voorziening bij de huidige en toekomstige omvang van Deventer? Als u het landelijk bekijkt, daarmee bedoelen we als u kijkt naar vergelijkbare steden, wat is dan de positie van uw culturele voorziening in Deventer vergeleken met andere steden? Kunt u eventueel voorbeelden noemen van vergelijkbare steden?

Beleidsvorming en beleidsuitvoering? (25 minuten)

- 10 Bent u betrokken geweest bij het uitvoeringsprogramma cultuur, het cultuurkader Boeien en Bloeien of andere hoekstenen van beleid?
- 11 Welke beleidsambities zijn met u besproken en vastgelegd, bijvoorbeeld in subsidievoorwaarden en een meerjarenbeleidsplan? Hoe stuurt de gemeente in de praktijk hierop wat uw activiteiten betreft? Zijn uw doelstellingen/ambities op instellingsniveau afgeleid van gemeentelijke doelstellingen? Zijn de gemeentelijke beleidsambities/doelstellingen trouwens SMART geformuleerd, kunt u daarmee werken, zijn ze duidelijk genoeg?
- 12 Voor welke termijn wordt u nu gesubsidieerd? Wat zijn uw gedachten daarover? Is dit voor u werkbaar en proportioneel gezien de geformuleerde ambities/taken?
- 13 Wat zijn uw ervaringen met de in de praktijk gekozen beleidsinstrumenten in relatie tot uw culturele activiteiten? (zoals uitvoeringsprogramma cultuur, programmaliijnen, meerjarenplannen, duur van gekozen subsidieperiode)

MKBA, maatschappelijke opbrengsten (10 minuten)

- 14 Wat is uw oordeel over de maatschappelijke opbrengsten van de activiteiten van uw culturele instelling? Kunt u dat onderbouwen, met gegevens? Doet u dit ook concreet, bijvoorbeeld in uw jaarverslagen e.d.? Wat vindt u van de maatschappelijke kosten die hiervoor nodig zijn?
- 15 Kent u het “brede waarden van cultuur van Marlet c.s.”? Heeft u hier een mening over? Is het volgens u bruikbaar in beleid?
- 16 Merkt u dat de gemeente stuurt op waarde van cultuur/maatschappelijke opbrengsten van cultuur?

Slotvragen (10 minuten)

- 17 Kunt u aangeven hoe de samenwerking met andere instellingen verloopt, voorzover dat nog niet aan bod is gekomen? Hoe zit het met eventuele kostenvoordelen, synergie?
- 18 Heeft u voor ons aanvullende informatie, zoals jaarrekeningen en jaarverslagen?
- 19 Kunt u gemeenten noemen die een voorbeeld zouden kunnen zijn voor de gemeente Deventer wat uw culturele voorziening betreft?

Aanbevelingen (5 minuten)

- 20 Ontbreekt er op dit moment wat cultuur betreft iets in Deventer, of juist niet?
- 21 Welke aanbevelingen over het culturele beleid (“Boeien en Bloeien” en het uitvoeringsprogramma cultuur) of tips/suggesties zou u willen meegeven aan de onderzoekers?

Afsluiting

Bijlage 5 – Leidraad Meerjarige Subsidieaanvragen

Leidraad meerjarige subsidieaanvragen 2021-2024 Cultuurvisie Boeien en Bloeien 2019-2024

Op 19 juni 2019 is de cultuurvisie Boeien en Bloeien vastgesteld door de gemeenteraad. Eén van de vijf uitgangspunten van deze visie is het toewerken naar meerjarige subsidieafspraken voor de periode 2021-2024. Meerjarige afspraken geven zekerheid aan instellingen. Programma's en projecten kunnen makkelijker over kalenderjaren worden uitgevoerd. Tegelijkertijd biedt het gelegenheid om met provincie, andere gemeenten, de (landelijke) fondsen en het Rijk meerjarenafspraken te maken over gezamenlijke financiering van culturele voorzieningen. En het werken met meerjarige afspraken geeft de gemeente de mogelijkheid om eens in de vier jaar een totale afweging te maken voor de inzet van middelen in de cultuurbegroting.

In september en oktober 2019 hebben we voor het opstellen van deze leidraad voor meerjarige aanvragen 2021-2024 gesprekken gevoerd met de gesubsidieerde Deventer culturele instellingen. Daarnaast zijn per programmalijs werksessies georganiseerd met betrokken instellingen, organisaties en makers. De inzichten en bijdragen uit deze gesprekken en sessies zijn meegenomen in de voorliggende leidraad meerjarige subsidieaanvragen 2021-2024. De leidraad bevat de onderdelen die de aanvragende instelling in ieder geval in de meerjarige subsidieaanvraag dient te verwerken. Hiermee laat de instelling zien op welke wijze een bijdrage wordt geleverd aan de realisatie van de uitgangspunten en doelen van de cultuurvisie Boeien en Bloeien 2019-2024.

In aanvulling op de Algemene Subsidieverordening (ASV) van de gemeente Deventer wordt in de meerjarige subsidieaanvraag op de volgende onderdelen een beschrijving gevraagd:

A. Context

- De wijze waarop de instelling inspeelt op de huidige en relevante trends en ontwikkelingen, innovaties en kansen in het eigen genre en in de gehele cultuursector, zowel lokaal, regionaal, provinciaal en (inter-) nationaal.

B. De instelling

- De kerntaak van de instelling: wat is primair en secundair, inclusief eventuele wettelijke taken, certificeringen en verplichtingen.
- De ambitie van de instelling: de ontwikkeling die de instelling in de komende 5 jaar door wil maken vertaald naar doelstellingen voor 2024.

C. Binnen de programmalijs

- De rol en positionering van de instelling binnen de cultuursector van Deventer: eigenheid, kennis en toegevoegde waarde aan de keten (participeren, presenteren, produceren, interesseren, ondersteunen van makers, talentontwikkeling, innovatie, experiment, etc.)

- De wijze waarop de instelling zich verhoudt ten opzichte van andere instellingen en organisaties actief in de programmaliijn.
- Kansen en mogelijkheden: gezamenlijk met de partners geformuleerde ambities voor de programmaliijn, die in alle betreffende aanvragen terugkomen.

D. Samenwerken - Collectieve verantwoordelijkheid

- Gezamenlijk met partners geformuleerde ambities op gebied van bedrijfsvoering binnen de programmaliijn. Waar liggen kansen en mogelijkheden voor samenwerking met andere culturele instellingen op het gebied van bedrijfsvoering (o.a. P&O, financiën en control, informatie, marketing, inkoop/aanbestedingen, communicatie en huisvesting) en hoe wordt deze ambitie gerealiseerd richting 2024?
- Gezamenlijk met partners geformuleerde ambities op gebied van programmering, productie, educatie en participatie. Waar liggen kansen en mogelijkheden en hoe wordt deze ambitie gerealiseerd richting 2024?
- Samenwerkingen met instellingen buiten de programmaliijn, die bijdragen aan het bereik, de versterking en verbreding van het culturele aanbod, zoals in de sociaal maatschappelijke domeinen en het bedrijfsleven.
- De wijze waarop de instelling, wanneer deze een eigen huis heeft, dat huis openstelt voor andere (cultuur)partijen.

E. Publiek

- Visie en ambitie op het publiek dat de instelling wil bereiken vertaald naar concrete doelstellingen. (Wat zijn de wensen en behoeften: wat is het huidige publieksbereik, wie zijn dat, welk publiek wil je bereiken? Waar zit groei en potentie? Daarbij aandacht op welke wijze mogelijkheden zijn om publieksinformatie te delen met andere culturele instellingen.) De wijze waarop de instelling publiek of bezoekers betreft bij het ontwikkelen van programma, projecten en activiteiten.
- De wijze waarop de instelling vrijwilligers, vrienden en partners aan zich bindt.
- De wijze waarop wordt bijgedragen aan de inclusiviteit van publieksbereik in de cultuursector (het toepassen van de Code Culturele Diversiteit in beleid en uitvoering).
- De wijze waarop bovenstaand zich vertaalt in marketing en communicatie.

F. Productie, activiteiten en projecten

- Een concrete vertaling van eerdergenoemde ambities en kerntaken naar meetbare resultaten en beoogde effecten uit te voeren binnen de periode 2021-2024, al dan niet in gezamenlijkheid met partners
- Een concreet overzicht van de voorgenomen (kern)activiteiten en projecten in een jaarkalender.
- Inzicht in de concrete inzet op gebied van amateurkunst, educatie, innovatie en experiment.

G. Financiën

De inhoudelijke aanvraag dient vergezeld te gaan van een sluitende meerjarenbegroting 2021-2024. Deze geeft in ieder geval inzicht in de baten en lasten en bevat de volgende elementen:

- Een op activiteiten gerichte begroting (productbegroting) van de inkomsten en de uitgaven van de activiteiten per jaar, waaruit duidelijk blijkt waar subsidie voor aangewend wordt.
- Een opgave van andere aangevraagde/verwachtte subsidies of bijdragen (fondsen, sponsoring, donaties).
- Een risicoprofiel waarin onderbouwd wordt welke reserve moet worden aangehouden om de continuïteit van de activiteiten gedurende het begrotingjaar te garanderen.
- Inzicht in de hoogte en de ontwikkeling van het weerstandsvermogen en van de financiële positie van de instelling in vier jaar.
- Inzicht in de financiële ruimte voor experiment, die vanuit de exploitatie ingezet wordt voor een bijdrage aan ontwikkeling en innovatie.

H. Governance

Instelling

- Toelichting op het bestuursmodel.
- Toelichting op de inrichting van de interne organisatie.
- Toelichting op de wijze waarop de instelling uitvoering geeft aan monitoring en evaluatie, reflectie, kwaliteitsbewaking (certificering) van de eigen activiteiten en ambities.
- Op welke wijze de instelling uitvoering geeft aan de Code Cultural Governance, Code Culturele Diversiteit en Fair Practice/Fair Pay Code.

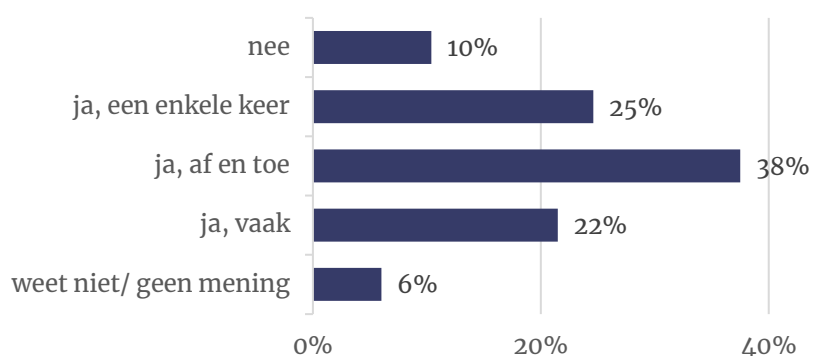
Bijlage 6 – Resultaten peiling Digipanel Deventer

Hieronder staan de gestelde vragen aan het Digipanel Deventer over het culturele aanbod in Deventer, met de antwoorden van alle deelnemers.

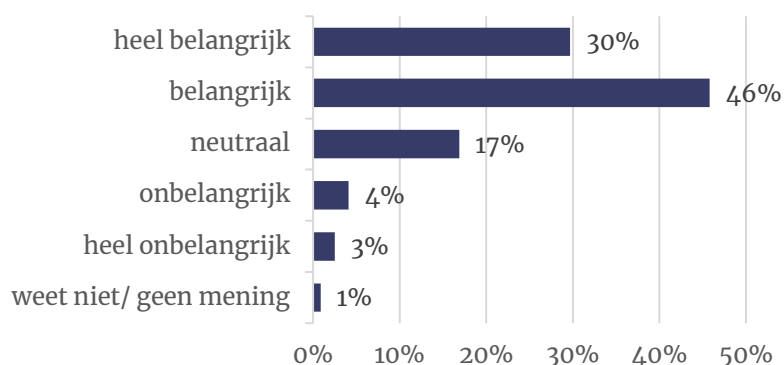
1. **Het afgelopen jaar heeft de culturele sector te maken gehad met allerlei coronamaatregelen. Heb je het afgelopen jaar gebruik gemaakt van kunst en cultuur in de gemeente Deventer? (n=856)**

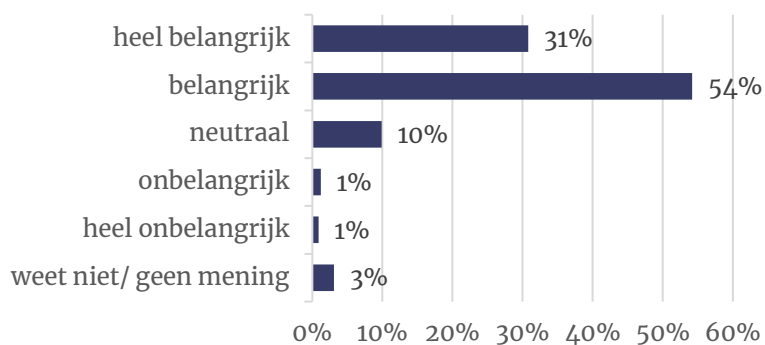
2. **Denk je dat je het komende jaar gebruik gaat maken van kunst en cultuur in de gemeente Deventer? (n=856)**

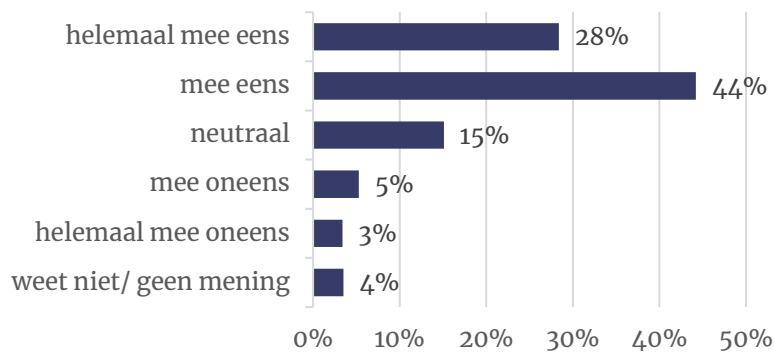
3. Hoe belangrijk vind je het voor jezelf dat er aanbod is van kunst en cultuur in de gemeente Deventer? (n=851)

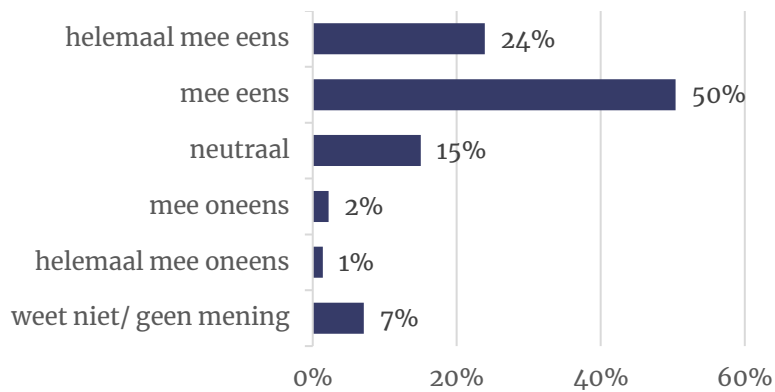
4. Hoe belangrijk is het voor inwoners van de gemeente Deventer dat er aanbod is van kunst en cultuur? (n=851)

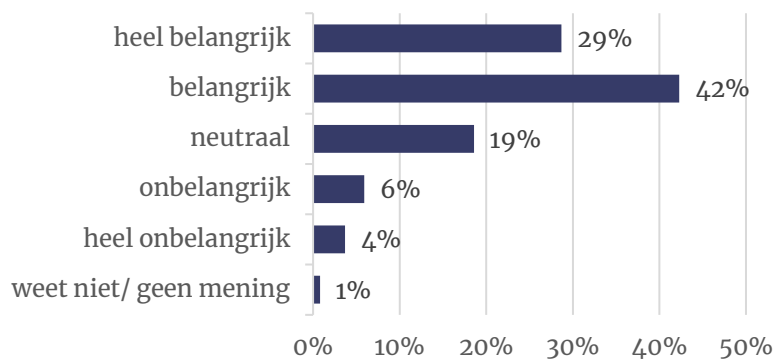
5. De aanwezigheid van kunst en cultuur heeft volgens mij; positieve effecten op mijn welzijn/ gezondheid. (n=848)

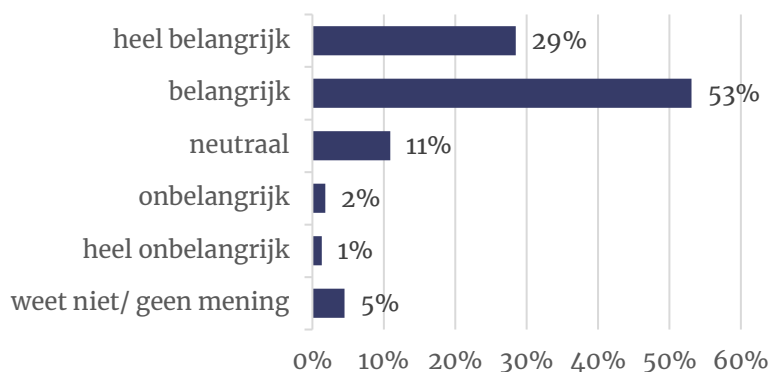
6. De aanwezigheid van kunst en cultuur heeft voor inwoners van de gemeente Deventer; positieve effecten op hun welzijn/ gezondheid. (n=848)

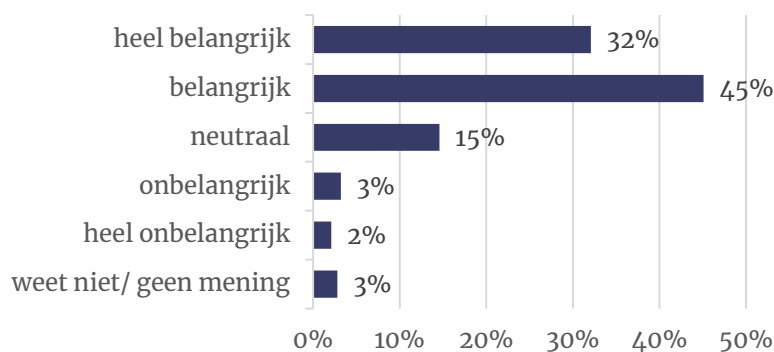
7. Hoe belangrijk is het voor jezelf; dat je gebruik kunt maken van kunst en cultuur in de gemeente Deventer? (n=846)

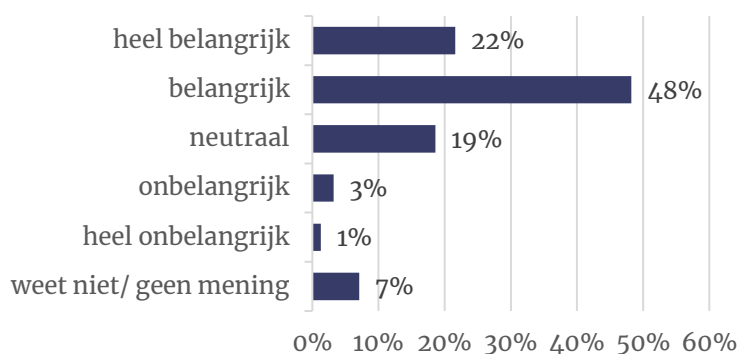
8. Hoe belangrijk is het voor de gemeente Deventer; dat men gebruik kan maken van kunst en cultuur? (n=846)

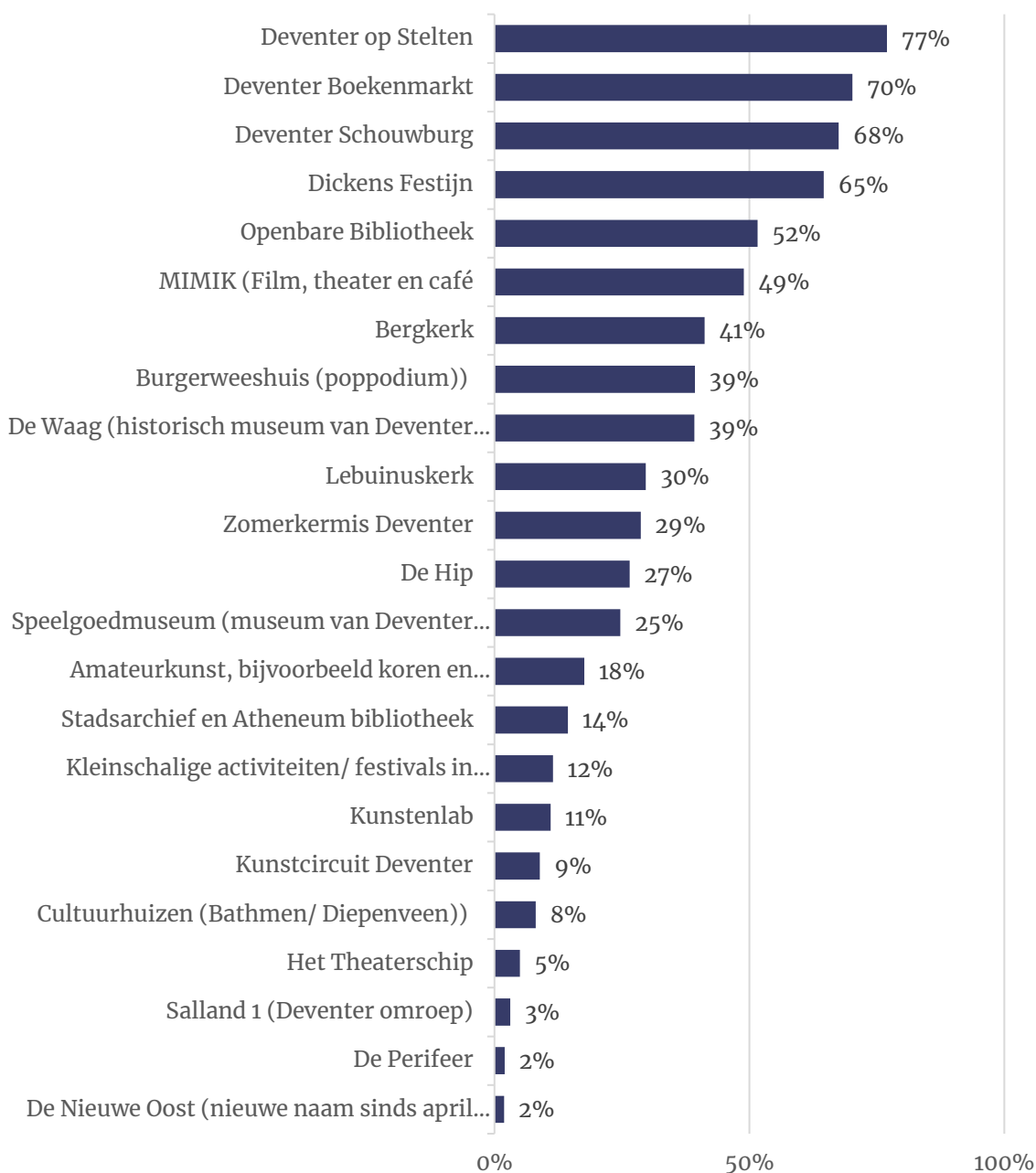
9. Hoe belangrijk is volgens jou; kunst en cultuur voor het trekken van bezoekers naar de gemeente Deventer? (n=843)

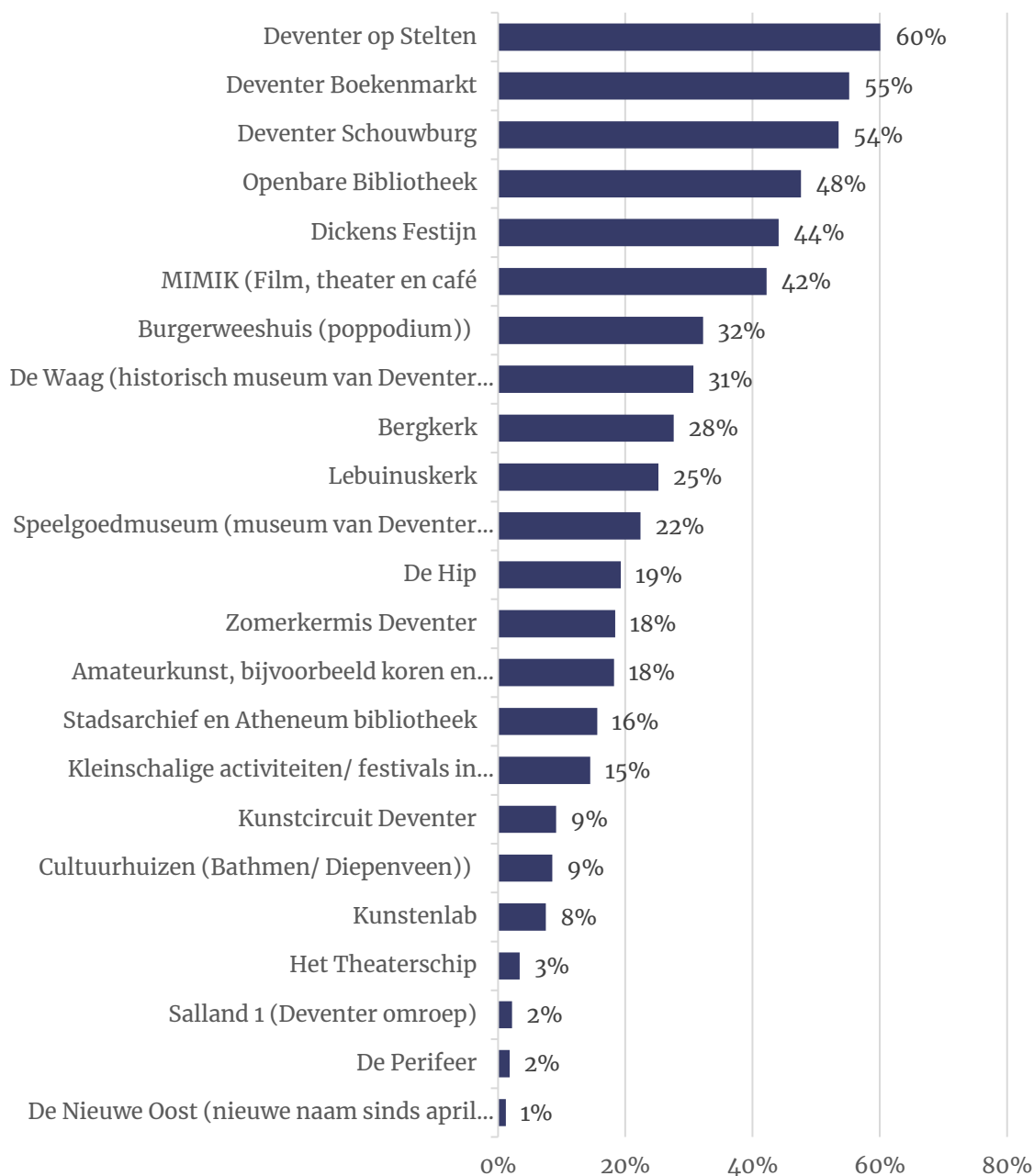
10. Hoe belangrijk is kunst en cultuur voor inwoners van de gemeente Deventer; om bezoekers aan te trekken? (n=843)

11. Wil je aangeven welke van de volgende culturele activiteiten/locaties/evenementen je (het beste) kent? (n=835, maximaal 8 antwoorden mogelijk)

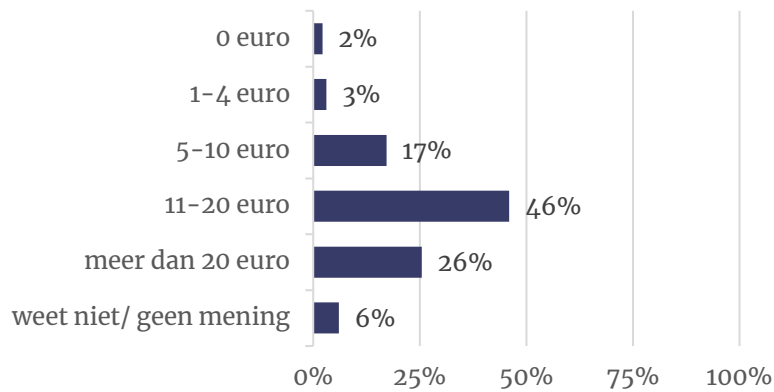

12. Wil je aangeven welke van de volgende culturele activiteiten/locaties/evenementen je het hoogst waardeert? (n=825, maximaal 8 antwoorden mogelijk)

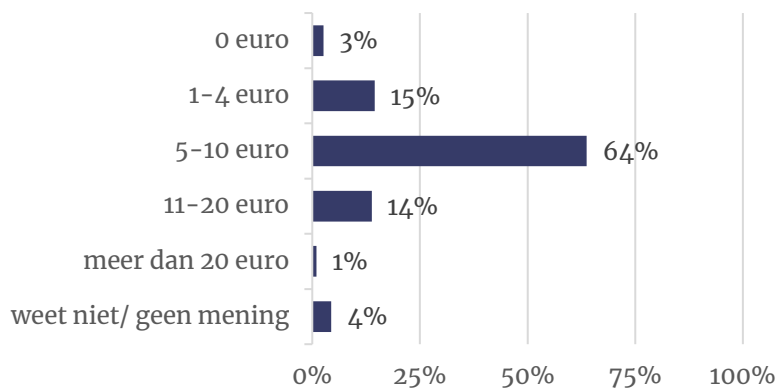

13. Stel dat je een culturele voorstelling in Deventer bezoekt, zoals in de Deventer Schouwburg. Wat vind je dan een redelijke eigen bijdrage? (n=835)

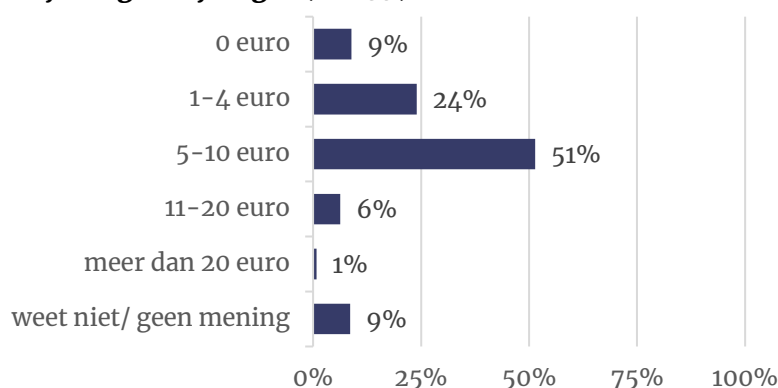

**14. Stel dat je een museum in Deventer bezoekt, zoals De Waag of het Speelgoedmuseum
Wat vind je dan een redelijke eigen bijdrage? (n=835)**

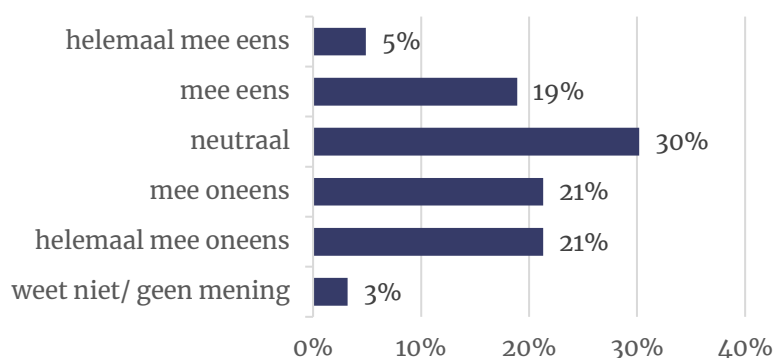

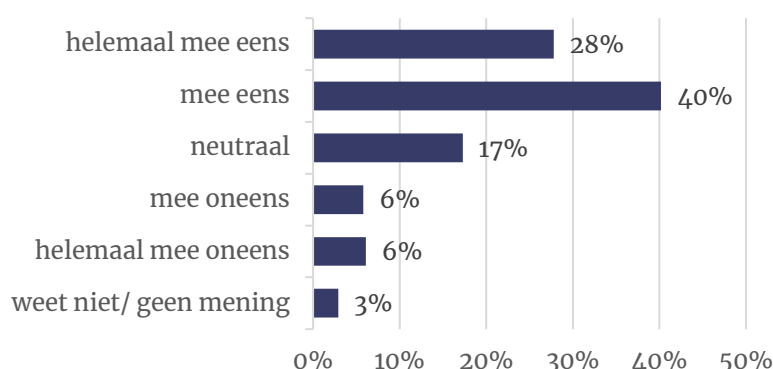
15. Stel dat je een optreden van een amateurkoor in Deventer bezoekt. Wat vind je dan een redelijke eigen bijdrage? (n=835)

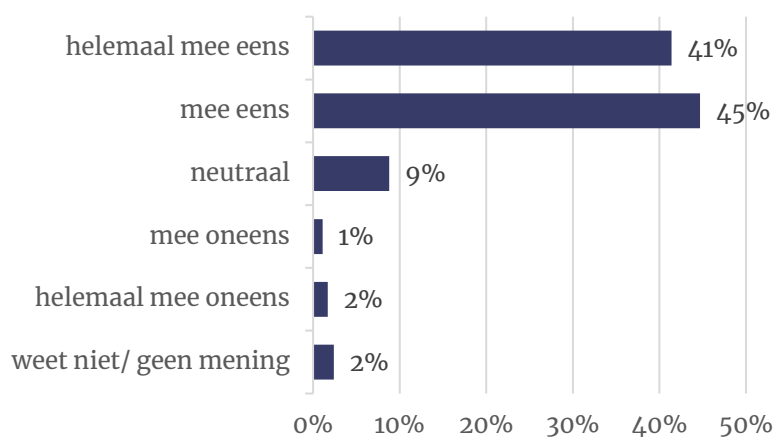
16. Het aanbod van kunst en cultuur is een reden waarom ik in de gemeente Deventer woon. (n=834)

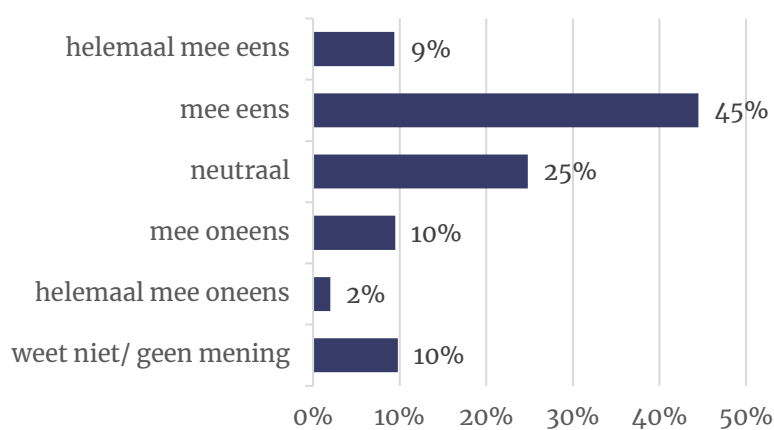
17. Als er minder kunst en cultuur in de gemeente Deventer zou zijn, maakt dat de gemeente Deventer minder aantrekkelijk. (n=834)

18. Kunst en cultuur verrijken de gemeente Deventer. (n=834)

19. De gemeente doet voldoende aan kunst en cultuur in de gemeente Deventer. (n=834)

I&O Research Enschede

Zuiderval 70
Postbus 563
7500 AN Enschede
T (053) 200 52 00
E info@ioresearch.nl
KVK-nummer 08198802

I&O Research Amsterdam

Piet Heinkade 55
1019 GM Amsterdam
T (020) 308 48 00
E info@ioresearch.nl